

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

5560/2013

ΤΟ

ΕΦΕΤΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Τμήμα 14^ο

Συγκροτήθηκε από τους Δικαστές: Θεόδωρο Τζανάκη, Πρόεδρο Εφετών, Σωτήριο Τσιμπέρη - Εισηγητή, Ασπασία Μεσσηνιάτη - Γρυπάρη, Εφέτες και από τη Γραμματέα Βασιλική Ανδροπούλου.

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 17 Ιανουαρίου 2013, για να δικάσει την υπόθεση μεταξύ:

ΤΩΝ ΚΑΛΟΥΝΤΩΝ - ΚΑΘ' ΩΝ Η ΚΛΗΣΗ - ΕΚΚΑΛΟΥΝΤΩΝ - ΕΦΕΣΙΒΛΗΤΩΝ (πινάκ. 57 + 27): 1) Γεωργίου Καρατζά, κατοίκου Ηλιουπόλεως, οδός Ολυμπιονικών 7 και Φιλολάου, 2) Παναγιώτη Κλείτσα, κατοίκου Αργυρούπολης, οδός Κομνηνών 76, 3) Χρήστου Τασιόπου-

λου, κατοίκου Αργυρούπολης, οδός Μιλήτου 141, 4) Ελένης Μαρτιναίου, κατοίκου Αργυρούπολης, οδός Κομνηνών 76, 5) Αικατερίνης Πετράκη, κατοίκου Ηλιουπόλεως (Λουκιανού 34), 6) Αθανασίου Τσαμασφύρα, κατοίκου Ηλιούπολης οδός Δαιδάλου 29-31, 7) Διονυσίου Ρηγάτου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Αθ. Διάκου 34, 8) Γεωργίου Καραμπάση, κατοίκου Ηλιουπόλεως (Ολυμπιονικών 7 και Φιλολάου), 9) Κωνσταντίνας Παπαδοπούλου συζ. Ταξιάρχη, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Θράκης 44, 10) Αικατερίνης Δήμου του Δημητρίου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Παλαμηδίου 20, 11) Αγγελικής Δήμου του Δημητρίου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Παλαμηδίου 20, 12) Σπυρίδωνος Κόκκαλη του Κων/νου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Κωνσταντινουπόλεως 71, 13) Κωνσταντίνου Κόκκαλη του Σπυρίδωνα, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Κωνσταντινουπόλεως 71, 14) Νικολάου Καραγεώργου του Κων/νου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Αχαΐας 17 και Κεφαλληνίας 12, 15) Ελένης Αλεξοπούλου, συζ. Νικ. Καραγεώργου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Αχαΐας 17 και Κεφαλληνίας 12, 16) Κλεάνθη Ιωαννίδη, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Δ. Καραχάλιου και Πωγωνίου, 17) Χριστίνας Ρουσιάδου, συζ. Κλεάνθη Ιωαννίδη, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Δ. Καραχάλιου και Πωγωνίου, 18) Αθανασίου Μαραγιάννη του Δημητρίου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Κορίνθου 1, 19) Γεωργίας Μαραγιάννη συζ. Αθανασίου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Κορίνθου 1, 20) Στυλιανού Τσιμογιάννη του Νικολάου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Αλιμούντος 65, 21) Θεοδώρας Αγγελάκη συζ. Μιχαήλ, κατοίκου Ηλιούπολης,

2ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

οδός Αττικής 66, 22) Μιχαήλ Αγγελάκη του Κων/νου, κα-
τοίκου Ηλιούπολης, οδός Αττικής 66, 23) Χαραλάμπους
Αλεβίζου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Κωνσταντινουπόλε-
ως 71, 24) Χρυσάνθης συζ. Χαρ. Αλεβίζου, κατοίκου Η-
λιούπολης, οδός Κωνσταντινουπόλεως 71, 25) Μιχαήλ
Βουτσινά, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Κεφαλληνίας 4, 26)
Ευάγγελου Καραμπάση του Γεωργίου, κατοίκου Ηλιούπο-
λης, οδός Ολυμπιονικών και Φιλολάου, 27) Ουρανίας Κα-
ραμπάση του Γεωργίου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Ολυ-
μπιονικών και Φιλολάου, 28) Αικατερίνης Παπουτσόγλου
συζ. Στυλιανού, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Θράκης 36,
29) Κωνσταντίνας Κανακάτσα του Λάμπρου, κατοίκου Η-
λιούπολης, οδός Θράκης 37, 30) Παναγιώτας Αδάμου συζ.
Παναγιώτη, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Φιδιππίδου 12, 31)
Παναγιώτη Γεροδήμου του Χαραλάμπους, κατοίκου Ηλιού-
πολης, οδός Ολυμπιονικών 19, 32) Φλωρεντίας Γεροδήμου
συζ. Παναγιώτη, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Ολυμπιονικών
19, 33) Ελευθερίας Γεροδήμου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός
Ολυμπιονικών 19, 34) Νικολάου Αλεξανδροπούλου του
Παναγιώτη, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Θεσσαλίας 68, 35)
Άλκηστις Χατζηαγγελή, κατοίκου Αργυρούπολης, οδός Ο-
λυμπίας 66, 36) Βασιλείου Σωτηροπούλου του Παναγιώτη,
κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Κορίνθου 11, 37) Δημητρίου
Δημητρίου του Γεωργίου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Λα-
σκαράτου 4, 38) Ευθυμίας Δημητρίου συζ. Δημητρίου, κα-
τοίκου Ηλιούπολης, οδός Λασκαράτου 4, 39) Ελένης Πα-

σαλίδη συζ. Αλεξάνδρου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Η-
ρώων Πολυτεχνείου 83, 40) Σοφίας Τσόλκα του Δημητρίου,
κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Τρικάλων 13-15, 41) Γεωργίου
Παπακωνσταντίνου του Ιωάννη, κατοίκου Ηλιούπολης, ο-
δός Λασκαράτου 2, 42) Ιωάννας συζ. Γεωργίου Παπακων-
σταντίνου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Λασκαράτου 2, 43)
Δημητρίου Πετρά του Αποστόλου, κατοίκου Ηλιούπολης,
οδός Δωδεκάνησου 71, 44) Βασιλικής Σουλιώτη του Βάι-
ου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Δωδεκάνησου 72, 45) Αγ-
γέλας συζ. Κων/νου Τυρέλλη - Σούκουλη, κατοίκου Αργυ-
ρούπολης, οδός Μιχαλακούλου 23, 46) Βηθλεέμ Τυρέλλη
του Αναστασίου, κατοίκου Αργυρούπολης, οδός Μιχαλακο-
πούλου 23, 47) Αναστασίας Πέρρου, κατοίκου Ηλιούπολης,
οδός Φθιώτιδος 9, 48) Ελένης συζ. Φρίτωνος Πεχλιβάνη,
κατοίκου Αργυρούπολης, οδός Αργυρουπόλεως 122 49) Ε-
λευθερίας Πεχλιβάνη, κατοίκου Αργυρούπολης, οδός Αρ-
γυρουπόλεως 122, 50) Αγγελικής Πεχλιβάνη, κατοίκου Αρ-
γυρούπολης, οδός Αργυρουπόλεως 122, 51) Ειρήνης συζ.
Αποστόλου Κιοβέρκη, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Θράκης
34, 52) Παναγιώτη Κιοβέρκη του Αποστόλου, κατοίκου Η-
λιούπολης, οδός Θράκης 34, 53) Μαγδαληνής Κιοβέρκη
του Αποστόλου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Θράκης 34,
54) Χρήστου Νταλή του Θωμά, κατοίκου Αργυρούπολης,
οδός Κυπρίων Αγωνιστών 30, 55) Αγγελικής Παπαφρά-
γκου, συζ. Χρήστου Νταλή, κατοίκου Αργυρούπολης, οδός
Κυπρίων Αγωνιστών 30, 56) Αριστέας Κοιλιόδη συζ. Χα-
ραλάμπους, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Φθιώτιδος 11, 57)
Ανθής Λουκιανού συζ. Ιωάννη, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

3ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

Αττικής 64, 58) Σωτηρίου Ανδριοπούλου του Ανδρέα, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Θράκης 40, 59) Δήμητρας Ανδριοπούλου συζ. Σωτηρίου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Θράκης 40, 60) Κωνσταντίνου Ζιώτη του Ιωάννη, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Δωδεκανήσου 33, 61) Ροζίνας Καρτσώνη, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Θράκης 38, 62) Ιφιγένειας Κάνδεια συζ. Βασιλείου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Αττικής 63, 63) Παγώνας Δρυδάκη συζ. Γεωργίου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Αττικής 62, 64) Αθανασίας Σμυρλή συζ. Νικολάου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Θράκης 25 και Δωδεκανήσου, 65) Χρυσάνθης Λάμπου συζ. Βασιλείου, κατοίκου Ηλιούπολης Αττικής, οδός Θράκης αρ. 25 και Δωδεκανήσου, 66) Σοφίας Συροπούλου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Θεσσαλίας 36, 67) Αθανασίου Κιόρογλου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Λασκαράτου 20, 68) Μαρίας Παναγιωταράκου, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Λασκαράτου 4 και Ηπείρου 58 και 69) Σοφίας Σαλάτα, κατοίκου Ηλιούπολης, οδός Μακεδονίας 31, τους οποίους εκπροσώπησε στο ακροατήριο, με δήλωση του άρθρου 242 παρ.2 ΚΠολΔ, ο πληρεξούσιος δικηγόρος τους Κώστας Διάκος.

ΤΗΣ ΚΑΘ' ΉΣ Η ΚΛΗΣΗ - ΚΑΛΟΥΣΑΣ - ΕΦΕΣΙΒΛΗΤΗΣ - ΕΚΚΑΛΟΥΣΑΣ: Ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ (ΔΕΗ) Α.Ε», που εδρεύει στην Αθήνα (Χαλκοκονδύλη 30) και εκπροσωπείται νόμιμα στη θέση της οποίας υπεισέλθει με καθολική διαδοχή η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία

«Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ) Α.Ε.», θυγατρική εταιρεία της ΔΕΗ Α.Ε., στην οποία, με βάση τα άρθρα 97 και 98 ν. 4001/2011, έχει μεταβιβαστεί η κυριότητα και η διαχείριση του Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας, η δε σχετική εγκριτική απόφαση δημοσιεύτηκε στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών (ΦΕΚ ΤΑΕ-ΕΠΕ 12292/22-11-2011), την οποία εκπροσώπησε στο ακροατήριο με δήλωση του άρθρου 242 παρ.2 ΚΠολΔ, η πληρεξούσια δικηγόρος της Ευαγγελία - Άννα Γεωργάτσου.

A) Οι ενάγοντες (οκτώ πρώτοι Γεώργιος Καρατζάς κλπ.) και ήδη καλούντες - εκκαλούντες - εφεσίβλητοι, με την από 27 Ιουλίου 2005 αγωγή τους, προς το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών, που είχε κατατεθεί με αριθμό 122106/7199/3-8-2005, ζήτησαν να γίνουν δεκτά τα όσα αναφέρονται σ' αυτή.

B) Οι ενάγοντες (Κωνσταντίνα Παπαδοπούλου κλπ.) και ήδη καλούντες - εκκαλούντες - εφεσίβλητοι, με την από 27 Ιουλίου 2005 αγωγή τους, προς το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών, που είχε κατατεθεί με αριθμό 122098/7196/3-8-2005, ζήτησαν να γίνουν δεκτά τα όσα αναφέρονται σ' αυτή.

Το Δικαστήριο εκείνο εξέδωσε την με αριθμ. 6581/2008 οριστική απόφασή του, αντιμωλία των διαδίκων και δέχθηκε μερικά την αγωγή.

Την παραπάνω οριστική απόφαση προσέβαλαν οι διάδικοι: A) Οι καλούντες - εκκαλούντες - εφεσίβλητοι - ενάγοντες, με την από 4 Δεκεμβρίου 2008 έφεσή τους και B) η

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

Σταύρος Λαζαρίδης

4ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

καθ' ης η κλήση - εφεσίβλητη - εκκαλούσα - εναγόμενη, με
την από 26 Νοεμβρίου 2008 έφεσή της, προς το Δικαστήριο
τούτο, που έχουν κατατεθεί με αριθμούς 11360/2008 και
11162/2008 αντίστοιχα και ζητούν να γίνουν δεκτά όσα
αναφέρονται σ' αυτές.

Αρχική δικάσιμος συζήτησης της υπόθεσης ορίσθηκε η
7.10.2010, κατά την οποία η συζήτηση ματαιώθηκε λόγω
απεργίας των δικαστικών υπαλλήλων.

Η υπόθεση έρχεται προς συζήτηση με την από 9 Δε-
κεμβρίου 2010 (αριθμ. καταθ. 4140/10-12-2010) κλήση των
καλούντων- καθ' ων η κλήση - εκκαλούντων - εφεσίβλητων
- εναγόντων, δικάσιμος της οποίας είχε ορισθεί η 12/1/
2012 κατά την οποία αναβλήθηκε για τη σημερινή δικάσιμο
και την από 2 Ιανουαρίου 2012 (αριθμ. κατάθ. 19/4-1-
2012) κλήση της καθ' ης η κλήση - καλούσας - εφεσίβλη-
της - εκκαλούσας - εναγομένης, εκφωνήθηκε από τη σειρά
του οικείου πινακίου (αριθμ. πινακ. 57 + 27) και συζητή-
θηκε.

Οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των διαδίκων, κατέθεσαν
εμπρόθεσμα στις προτάσεις τους και παραστάθηκαν στο
ακροατήριο του Δικαστηρίου τούτου με δηλώσεις του άρ-
θρου 242 παρ. 2 ΚΠολΔ.

**ΑΦΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣΕ ΤΗ ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ
ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ**

Οι από 4-12-2008 (αριθμ. κατ. 11360/2008) και 26-11-2008 (αριθμ. κατ. 11162/2008) αντίθετες εφέσεις των εναγόντων και της εναγόμενης αντίστοιχα κατά της 6581/2008 οριστικής αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, που εκδόθηκε κατά την τακτική διαδικασία, ασκήθηκαν νόμιμα και εμπρόθεσμα (άρθ. 495 παρ. 1, 2, 511, 513, 518 παρ. 1, 2 του Κ.Πολ.Δ.). Συνεπώς, αφού συνεκδικαστούν (άρθ. 246, 524 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.), πρέπει να γίνουν τυπικά δεκτές και ερευνηθούν ως προς το παραδεκτό και το βάσιμο των λόγων τους κατά την ίδια διαδικασία (άρθ. 533 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.).

Με την από 27-7-2005 (αριθμ. κατ. δικ. 7199/2005) αγωγή τους ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών οι αναφερόμενοι σ' αυτήν ενάγοντες ιστορούσαν ότι η εναγόμενη προέβη στην παράνομη κατασκευή κέντρου υπερψηλής τάσης εντός της προστατευόμενης ζώνης του Υμηττού, που είχε κηρυχθεί αναδασωτέα, χωρίς νόμιμη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, καθόσον η σχετική κοινή υπουργική απόφαση, με την οποία είχαν εγκριθεί οι περιβαλλοντικοί όροι του έργου ακυρώθηκε με την 1672/2005 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας και κρίθηκαν αντισυνταγματικές οι σχετικές διατάξεις των νόμων 2517/1997 και 2447/2001, με βάση τις οποίες χωροθετήθηκε το έργο και ότι από την παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά της εναγομένης προσβλήθηκε η προσωπικότητά τους από την υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος, πλησίον του οποίου οι ίδιοι κατοικούν και των επιβλαβών επιπτώσεων για την υγεία τους από την εκπεμπόμενη ηλε-

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

5ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

κτρομαγνητική ακτινοβολία. Ζήτησαν δε, μετά παραδεκτό περιορισμό στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο του αρχικά καταψηφιστικού αιτήματος σε αναγνωριστικό (άρθ. 223 Κ.Πολ. Δ.), να αναγνωριστεί η υποχρέωση της εναγόμενης να καταβάλει στον καθένα από αυτούς το ποσό των 100.000 ευρώ για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής και την καταδίκη της εναγόμενης στην πληρωμή των δικαστικών τους εξόδων. Στη συνέχεια με την από 27-7-2005 (αριθμ. κατ. δικ. 7196/2005) αγωγή τους στο ίδιο δικαστήριο οι αναφερόμενοι σ' αυτή ενάγοντες, ιστορούσαν τα ίδια με την παραπάνω αγωγή περιστατικά και επιπλέον ότι, πέραν της ηθικής βλάβης, από την αδικοπραξία της εναγομένης υπέστησαν και θετικές ζημίες συνιστάμενες στη μείωση της των ακινήτων τους, που βρίσκονται πλησίον του κατασκευασθέντος έργου, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο δικόγραφο της αγωγής. Ζήτησαν δε, μετά από παραδεκτό στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο περιορισμό των αρχικά καταψηφιστικών αιτημάτων τους σε αναγνωριστικών, να αναγνωριστεί η υποχρέωση της εναγόμενης να καταβάλει στον καθένα από αυτούς το ποσό των 100.000 ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης και τα εκεί (αγωγή) αναφερόμενα ποσά ως αποζημίωση για αποκατάσταση των θετικών ζημιών τους, με το νόμο τόκο από την επίδοση της αγωγής, καθώς και την καταδίκη της εναγομένης στην πληρωμή των δικαστικών τους εξόδων.

Οι αγωγές αυτές συνεκδικάστηκαν κατ' αντιμολία της διαδίκων και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο εξέδωσε την 6581/2008 οριστική του απόφαση, με την οποία δέχθηκε κατά ένα μέρος τις αγωγές και αναγνώρισε την υποχρέωση της εναγομένης να καταβάλει στον καθένα από τους ενάγοντες το ποσό των 500 ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Κατά της παραπάνω αποφάσεως παραπονούνται τόσο οι ενάγοντες όσο και η εναγόμενη και ζητούν την εξαφάνιση της για τους αναφερόμενους στις αντίθετες εφέσεις τους λόγους, που συνίστανται σε μη ορθή ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και σε εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων, επιδιώκοντας οι μεν ενάγοντες την πλήρη αποδοχή των αγωγών τους, η δε εναγόμενη την ολική απόρριψή τους. Ήδη στη θέση της εναγομένης από 22-11-2011 έχει υπεισέλθει με καθολική διαδοχή η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ) Α.Ε.», θυγατρική εταιρεία της ΔΕΗ Α.Ε., στην οποία, με βάση τα άρθρα 97 και 98 ν. 4001/2011, έχει μεταβιβαστεί η κυριότητα και η διαχείριση του Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας, η δε σχετική εγκριτική απόφαση δημοσιεύτηκε στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών (ΦΕΚ ΤΑΕ-ΕΠΕ 12292/22-11-2011).

Με το περιεχόμενο και τα αιτήματα αυτά οι ένδικες αγωγές περιέχουν όλα τα απαιτούμενα για την πληρότητα του δικογράφου τους στοιχεία, που απαιτούνται από τις διατάξεις των άρθρων 118 αρ. 4, 216 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ., σε συνδυασμό με αυτές των άρθρων 57, 59, 914, 932 του

Θεωρ
ο Ειση

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

6ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του Εφετείου Αθηνών.-

A.K., 2 παρ. 1, 5 και 24 παρ. 1 του ισχύοντος Συντάγματος, όπως σωστά έκρινε και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο και ειδικότερα προσδιορίζονται από τους ενάγοντες τα συγκεκριμένα περιστατικά, που συνιστούν κατ' αυτούς παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά, εξαιτίας της οποίας υποβαθμίστηκε το φυσικό περιβάλλον και προκαλούνται επιβλαβείς επιπτώσεις την υγεία τους από την παράνομη κατασκευή του έργου πλησίον των οικιών τους και την εκπεμπόμενη ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία και δεν επιβαλλόταν να αναφέρεται το είδος και η έκταση της βλάβης και της προσβολής ξεχωριστά για τον καθένα από τους ενάγοντες, όπως η εναγομένη - εκκαλούσα αβάσιμα υποστηρίζει με σχετικό λόγο της έφεσή της, ο οποίος πρέπει να αποριφθεί.

Από το άρθρο 57 ΑΚ ορίζεται ότι όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητα του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον. Με τη διάταξη αυτή η προστασία του δικαίου εκτείνεται και στους συντελεστές εκείνους, που αποτελούν την ατομικότητα του προσώπου είτε αυτοί αναφέρονται στην φυσική του υπόσταση (ζωή, σωματική ακεραιότητα, υγεία) είτε στην πνευματική, ηθική ή κοινωνική του ατομικότητα (βλ. Παπαντωνίου, Γενικές Αρχές σ. 125). Ο νόμος δεν ορίζει την έννοια της προσωπικότητας παρέχοντας έτσι το πλεονέκτημα στον εφαρμοστή του δικαίου να καλύψει και προσβολές οι οποίες δεν μπορούσαν να προβλεφθούν

από το νομοθέτη. Έτσι στην έννοια της προσωπικότητας περιέχονται όλες εκείνες οι αστάθμητες αξίες οι οποίες απαρτίζουν την ουσία του ανθρώπου (*Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές σ. 147*) και η προσωπικότητα προστατεύεται (άρθρ. 57 ΑΚ) σε όλα τα αγαθά που τη συγκροτούν, δηλαδή, μεταξύ άλλων, α) στοιχεία αναφορικά με τη ζωή, σωματική ακεραιότητα και την υγεία του προσώπου (σωματικά αγαθά), β) στοιχεία αναγόμενα στον ψυχικό και συναισθηματικό κόσμο του ανθρώπου (ψυχικά αγαθά), γ) στοιχεία σχετικά με την ελευθερία προς ανάπτυξη της προσωπικότητας, δ) στοιχεία συνδεόμενα με την τιμή του προσώπου, ε) στοιχεία του ιδιωτικού βίου και της σφαίρας του απορρήτου (βλ. *Γεωργιάδης ο.π., ΕφΑΘ 1254/1990 ΕλΑ 32.1673*). Στην έννοια του δικαιώματος επί της προσωπικότητας περιλαμβάνονται όλα τα άϋλα αγαθά, τα οποία είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένα με το πρόσωπο και ανήκουν σ' αυτό, όπως είναι και η κοινωνική ατομικότητα του ανθρώπου. Από τα ανωτέρω απορρέει και το δικαίωμα χρήσεως των κοινόχρηστων πραγμάτων (άρθρα 967, 968 - 970 ΑΚ), όπως είναι ο ατμοσφαιρικός αέρας, η θάλασσα, που εντάσσονται στην ευρύτερη έννοια του περιβάλλοντος και συμπίπτουν σε ευρεία κλίμακα με τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά αγαθά, συνιστώντας τόσο προϋπόθεση ζωής όσο και στοιχεία για την εξασφάλιση ποιότητας ζωής. Συνεπώς, το δικαίωμα χρήσεως των κοινόχρηστων πραγμάτων αποτελεί αυτοτελή εκδήλωση του δικαιώματος της προσωπικότητας, όπως προσδιορίζεται από τη διάταξη του άρθρου 57 ΑΚ (βλ. *Καράκωστα, Περιβάλλον και Αστικό Δίκαιο, 1986, σ. 28, Σ.*

7ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

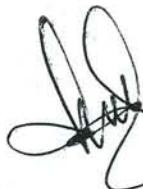
Παππά, εις Γεωργιάδη - Σταθόπουλο, ΑΚ, Β, άρθρ. 967, σ.

132, ΑΠ 718/2001 ΕλΔ 42.942, βλ. Σχόλια Καράκωστα, NoB

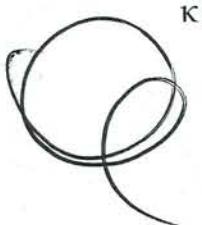
38.308 και NoB 39.786). Το βάθος του δικαιώματος επί της προσωπικότητας προσδιορίζεται εννοιολογικά και με τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 2 και 5, 24 παρ. 1 του Συντάγματος, η δε συμπεριφορά με την οποία διαταράσσεται από τρίτους στοιχείο περιβαλλοντικό κατά τέτοιο τρόπο, ώστε είτε να αλλοιώνεται ή να καταργείται η κοινή ωφέλεια που πηγάζει από τη χρήση του συγκεκριμένου πράγματος, είτε να καθίσταται αδύνατη η χρήση του στοιχείου αυτού, συνιστά παράνομη προσβολή κατά τις διατάξεις των άρθρων 57, 970 ΑΚ, όπως αυτές εμπλουτίζονται από το άρθρο 24 του Σ (βλ. Καράκωστα, Η προστασία των περιβαλλοντικών αγαθών μέσα από τη νομολογία των πολιτικών δικαστηρίων, NoB 41.45). Επομένως, το δικαίωμα του ανθρώπου στη χρήση και την απόλαυση της ωφέλειας του ζωτικού χώρου του αποτελεί την ιδιωτικού δικαίου έκφανση της κατοχυρώσεως από το άρθρο 24 παρ. 1 του Σ, του κοινωνικού δικαιώματος στο περιβάλλον, που τριτενεργεί στις ιδιωτικές έννομες σχέσεις μέσω των διατάξεων των άρθρων 57 και 967 επ. ΑΚ (βλ. Συντ. αρθρ. 25 παρ. 1 εδ.3, Ηλιοπούλου - Στράγκα, Η τριτενέργεια των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων του Συντάγματος του 1975, 1990, σ. 65, Κατράνη, Η θεωρία της τριτενέργειας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, Το Σ 1978.237, Κασιμάτη, Το ζήτημα της τριτενέργειας των ατομικών και κοινωνικών δι-

καιωμάτων, Το Σ 1981.1 επ.) (βλ. Καράκωστα, Ένδικα μέσα προστασίας των περιβαλλοντικών αγαθών, ΕΔΔΔ 1990.178, βλ. Δεληγιάννη, Η προστασία της προσωπικότητας κατά τον Αστικό Κώδικα από την άποψη των σχετικών συνταγματικών ρυθμίσεων, ΕλΔ 38.389 (495), βλ ΔΣΑ, Δίκαιο Περιβάλλοντος 2011, Καρακώστα σ. 8 και επ και Γ. Κρεμλή σ. 40 και επ)). Η με οποιοδήποτε τρόπο προσβολή στοιχείου ζωτικού χώρου του ανθρώπου (ακτινοβολία, ρύπανση της ατμόσφαιρας) συνιστά προσβολή θεμελιώδους συνταγματικού του δικαιώματος της αξίας του προσώπου την οποία δεν μπορεί να νομιμοποιήσει οποιαδήποτε κανονιστική διάταξη της κοινής νομοθεσίας αφού μια τέτοια διάταξη θα είναι αντισυνταγματική και παράνομη (βλ. ΑΠ Ολ. 40/1998 ΕλΔ 1/1999, σ. 46, ΕφΔωδ 192/2009 ΤΝΠ Νόμος).

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

Για τη προστασία του δικαιώματος της προσωπικότητας μέσω των ανωτέρω διατάξεων του ΑΚ απαιτείται η συνδρομή των ακολούθων προϋποθέσεων: α) Προσβολή του δικαιώματος χρήσεως που συνίσταται στη διατάραξη από τρίτους κάποιου περιβαλλοντικού στοιχείου κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να αλλοιώνεται ή να καταργείται η κοινή ωφέλεια που πηγάζει από τη χρήση του συγκεκριμένου πράγματος ή προσβολή της υγείας (σωματικής ή ψυχικής) του προσώπου, β) παράνομος χαρακτήρας της προσβολής, δηλαδή ύπαρξη συμπεριφοράς αντίθετης με τις επιταγές ή απαγορεύσεις της έννομης τάξεως (βλ. Γεωργιάδη, Γεν Αρχές ΑστΔ, 1997, παρ. 12, αρ. 20, σ. 129), που προσβάλλει την κοινή χρήση ή την κοινή ωφέλεια κοινού σε όλους ή κοινόχρηστου πράγματος ή τη σωματική ή την ψυχική υ-

8ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

γεία του ατόμου. Η αξίωση που απορρέει από την προσβοτή του ως άνω δικαιώματος συνίσταται -εκτός των άλλων- στην άρση της τελευταίας και την παράλειψή της στο μέλλον, εφόσον υπάρχει βάσιμη απειλή επικείμενης προσβολής (προληπτική αξίωση για παράλειψη). Για την άσκηση των παραπάνω αξιώσεων νομιμοποιείται ο χρήστης του συγκεκριμένου πράγματος ή το πρόσωπο (ως προς τα σωματικά ή ψυχικά αγαθά) που υπέστη την προσβολή, ο οποίος στην πρώτη περίπτωση θα πρέπει να βρίσκεται σε ορισμένη τοπική σχέση με το αντίστοιχο περιβαλλοντικό αγαθό (βλ. *Καράκωστα, Η προστασία των περιβαλλοντικών αγαθών κλπ, NoB 41. 45, ΕφΑΘ 1711/1991 Αρμ 45.484, M. Κοτζαιβάζογλου, ΠερΔικ 2/2002.360*).

Στο άρθρο 5 παρ.1 Συντάγματος ορίζεται ότι κάθε ένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητα του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη. Η διάταξη προστατεύει, εκτός των άλλων, και την οικονομική ελευθερία, εφόσον βέβαια με αυτήν δεν προσβάλλονται τα δικαιώματα των άλλων, δεν παραβιάζεται το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη. Έτσι, η επιχειρηματική δραστηριότητα, ως οικονομική ελευθερία, πρέπει να ασκείται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μη προσβάλλει την προσωπικότητα των άλλων, στην οποία περιλαμβάνεται και η αξίωση να ζει και να κινείται σε καθαρό και υγιές περιβάλ-

λον. Για το λόγο αυτό το σύγχρονο κράτος υποβάλλει σειρά επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε προηγούμενη λήψη άδειας και σε έλεγχο τηρήσεως των όρων της. Η υποβολή της άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε προηγούμενη άδεια της διοίκησης αποτελεί εκδήλωση της εγγυητικής λειτουργίας του κράτους και βέβαια δεν αποκλείει την δικαστική εξέταση της προσβολής της προσωπικότητας από την άσκηση της οικονομικής ελευθερίας. Ειδικότερη έκφανση της οικονομικής ελευθερίας αποτελούν οι εφαρμογές των σύγχρονων τεχνολογιών (γενετικά τροποποιημένα προϊόντα, φάρμακα, κεραίες κινητής τηλεφωνίας, πυλώνες υψηλής τάσης μεταφοράς ηλεκτρισμού). Ο κοινός νομοθέτης είναι υποχρεωμένος να λάβει μέτρα για τις δραστηριότητες αυτές, εφόσον υφίσταται επικινδυνότητα ή υπάρχουν ενδείξεις επικινδυνότητας αυτών. Η υποχρέωση του αυτή επιβάλλεται από το υπερνομοθετικής ισχύος κοινοτικό δίκαιο (Συντ. 28 παρ.2), ως υποχρέωση ανάπτυξης πολιτικών προφύλαξης. Η αρχή της προφυλάξεως ορίζεται ως η αρχή σύμφωνα με την οποία επιβάλλεται η λήψη μέτρων προφυλάξεως, εφόσον η έλλειψη επιστημονικής βεβαιότητας δημιουργεί κίνδυνο (απειλή) βλάβης στην ανθρώπινη υγεία ή το περιβάλλον εξαιτίας μιας δραστηριότητας ή ενός προϊόντος, ακόμη και αν δεν αποδεικνύεται με επιστημονική πληρότητα η αιτιώδης σχέση αιτίας και αποτελέσματος (βλ. *Wingspread Statement on the Precautionary Principle*, *Rache's Environment & Health Weekly*, Feb. 1998, P. Kourilsky, G. Viney, *Rapport au Premier minister sur le principe de précaution*, *La documentation française*, 2000, σ.

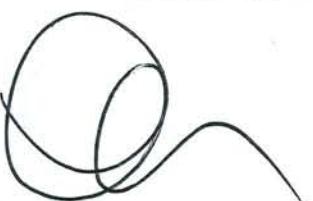

9ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του Εφετείου Αθηνών.-

83). Η ιδέα της αρχής της προφυλάξεως οφείλεται στη γερμανική κοινωνικό νομική παράδοση (*Vorsorgeprinzip*) για μια δημιουργική συνεργασία μεταξύ του ατόμου, της οικονομίας και του κράτους για να επιτευχθεί αλλαγή ή βελτίωση της προοπτικής της κοινωνίας και του φυσικού κόσμου, από τον οποίο εξαρτάται η επιβίωση, αναγνωρίσθηκε δε και προβλήθηκε στη Γερμανία ως μία από τις βασικές αρχές περιβαλλοντικής πολιτικής (*ιδίως στην προστασία κατά τον αφανισμού των δασών Waldsterben από την τοξική βροχή*) ήδη από τη δεκαετία του 1970 (*βλ. S. Boehmer - Christiansen, The Precautionary Principle in Germany - enabling Government, in T. O' Riordan - J. Cameron, Interpreting the Precautionary Principle, 1994, σ. 35, N. de Sadeleer, Les principes du pollueur -payeur, de prevention et de precaution, σ. 152-158*). Στο διεθνές δίκαιο, ως γενική αρχή δεσμευτικού χαρακτήρα, η αρχή της προφυλάξεως έχει ενσωματωθεί (ως αρχή 15) στη Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (1992). Έκτοτε έχει αναγνωρισθεί από όλα τα διεθνή κείμενα για την προστασία του περιβάλλοντος (π.χ. *Σύμβαση του 1992 για τις κλιματικές αλλαγές, Πρωτόκολλο του 2000 για τη βιοασφάλεια κλπ.*). Στην κοινοτική έννομη τάξη η αρχή της προφυλάξεως εισήχθη με τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένώσεως (που υπογράφηκε στο Μάαστριχτ κατά την 7.2.1992) στο άρθρο 130 P ·2, σύμφωνα δε με το άρθρο 174 της Συνθήκης του Άμστερνταμ της 2.10.1997 (που διατήρησε την ίδια διατύ-

πωση), η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος, α) συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων, αα) της διατηρήσεως, προστασίας και βελτιώσεως του περιβάλλοντος, ββ) της προστασίας της υγείας του ανθρώπου, γγ) της συνετής και ορθολογικής χρήσεως των φυσικών πόρων, δδ) της προωθήσεως, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων, β) αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και στηρίζεται στις αρχές της προφυλάξεως και της προληπτικής δράσεως, της επανορθώσεως των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή «*ο ρυπαίνων πληρώνει*». Περαιτέρω, οι γενικές αρχές του άρθρου 174 -μεταξύ των οποίων και η αρχή της προφυλάξεως- ενασχόονται: α) Με το άρθρο 6 της Συνθήκης ΕΚ, που προβλέπει ότι οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής πολιτικής πρέπει να ενταχθούν στον καθορισμό και την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών και δράσεων, β) με το άρθρο 152 1 της Συνθήκης ΕΚ για την υποχρέωση επιτεύξεως υψηλού επίπεδου προστασίας στις διάφορες κοινοτικές πολιτικές και δράσεις, όπως η υγεία του ανθρώπου, γ) με το άρθρο 95 παρ. 3 της Συνθήκης ΕΚ, που ορίζει ότι η Επιτροπή στις προτάσεις της που προβλέπει η παρ. 1 στους τομείς της υγείας, της ασφάλειας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της προστασίας των καταναλωτών, λαμβάνει ως βάση ένα υψηλό επίπεδο προστασίας, σε σχέση κυρίως με κάθε νέα εξέλιξη που βασίζεται σε επιστημονικά δεδομένα. Με τις διατάξεις αυτές διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής και στην προστασία της υγείας

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

του ανθρώπου και συνακόλουθα η αρχή της προφυλάξεως εφαρμόζεται σε κάθε πράξη, από την οποία προέρχεται έστω και πιθανός κίνδυνος για πρόσωπα και πράγματα, ώστε μπορεί να λεχθεί ότι το περιβάλλον και η υγεία διατηρούν ένα προνομιακό δεσμό για προσφυγή στην αρχή της προφυλάξεως (βλ. Γ. Δελλή, *To περιβάλλον ως στοιχείο της κοινοτικής έννομης τάξης και η Συνθήκη του Amsterdam, Περιβάλλον και Δίκαιο 1997, 295 εκ.*, Ph. Icard, *Le principe de précaution: exception Z l'application du droit communautaire, Revue trimestrielle de droit européen (RTDE) 2000, σ. 471-397, 475*). Κατά την 2.2.2000, η Επιτροπή εξέδωσε Ανακοίνωση για την αρχή της προφυλάξεως, με σκοπό την καθιέρωση κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή της, που να επιτρέπει τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας των ανθρώπων, των ζώων ή των φυτών, στις περιπτώσεις που τα διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα δεν επιτρέπουν πλήρη αξιολόγηση του κινδύνου. Σύμφωνα με την Επιτροπή, μπορεί να γίνει προσφυγή στην αρχή της προφυλάξεως, όταν τα πιθανώς επικίνδυνα αποτελέσματα ενός φαινομένου, ενός προϊόντος ή μιας δραστηριότητας έχουν προσδιορισθεί βάσει επιστημονικής και αντικειμενικής αξιολογήσεως, αλλά η αξιολόγηση αυτή δεν επιτρέπει να προσδιορισθεί ο κίνδυνος με επαρκή βεβαιότητα. Η προσφυγή στην αρχή της προφυλάξεως εντάσσεται συνεπώς στο γενικό πλαίσιο της αναλύσεως του κινδύνου (που περιέχει, εκτός από την αξιολόγηση

του κινδύνου, τη διαχείριση του κινδύνου και την κοινοποίηση του κινδύνου) και ειδικότερα στο πλαίσιο της διαχείρισεως του κινδύνου που αντιστοιχεί στη λήψη αποφάσεων (βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής για την προσφυγή στην αρχή της προφυλάξεως της 2.2.2000, COM (2000) I Final). Η αρχή της προφυλάξεως έχει ύψιστη σημασία για την Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα προληπτικά μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και της δημοσίας υγείας μπορούν να περιορίσουν, σε πολλές δε περιπτώσεις να απαγορεύσουν ορισμένες οικονομικές δραστηριότητες (βλ. A. Σηφάκη, Η αρχή της προφύλαξης στο διεθνές δίκαιο του περιβάλλοντος, Νόμος και Φύση 2000.53, Γ. Κρεμλή, Η ευρωπαϊκή πολιτική και το δίκαιο του περιβάλλοντος. Το κοινοτικό κεκτημένο, Νόμος και Φύση 1998.554, T. Νικολόπουλον, Οι αρχές του κοινοτικού δικαίου περιβάλλοντος, Νόμος και Φύση 2000.271, D. Freestone, *The Precautionary Principle*, in R. Churchill and D. Freestone (eds.), International Law and Global Climate Change, 1991 P. Beckman et V. Mansuy, *Le principe de précaution*, 2003, J.-M. Favret, *Le principe de précaution ou la pise en compte par le droit de l'incertitude scientifique et du risque virtuel*, Recueil Dalloz Sirey, no 43, 6.12.2001, σ. 3462 - 3469, J. Koechlin, K. Von Moltke, C. Weil, *Les pratiques européennes de la précaution*, 2002, C. Leben, J. Verhoeven (sous la direction de), *Le principe de précaution*, 2002, C. Leben, J. Verhoeven (sous la direction de), *Le principe de précaution, Aspects de droit international et de droit européen*, 2002, O. Godard, E. Henry, P. Lagadec,

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

11ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

E. Michel - Kerjan, *Traite de nouveaux risques, Precaution, crise, assurance* 2002, *Le Monde* της 26.5. 2004, σ. 8 - 9, editorial σ. 17, για τη συνταγματοποίηση και τη σημασία της αρχής της προφυλάξεως στο άρθρο 5 του σχεδίου νόμου για τον Χάρτη Περιβάλλοντος ενόψει της συζητήσεώς του στη γαλλική εθνοσυνέλευση).

Ως προς τη νομολογία εκ μέρους του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕυρΚ) και του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΠΕΚ) σχετικά με τους όρους εφαρμογής της αρχής της προφυλάξεως σημειώνονται τα ακόλουθα: Σχετικά με τη σημασία της αρχής της προφυλάξεως και της διακρίσεώς της από την αρχή της προλήψεως το ΠΕΚ θεωρεί ότι κατά το άρθρο 174 παρ. 2 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, η αρχή της προφυλάξεως συνιστά μια από τις αρχές, στις οποίες στηρίζεται η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος, προσθέτοντας ότι από τις παραγράφους 1 και 2 του ίδιου άρθρου προκύπτει ότι η προστασία της υγείας των ατόμων ανάγεται στους σκοπούς της πολιτικής της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος, ότι αυτή η πολιτική, η οποία αποβλέπει σε ένα υψηλό επίπεδο προστασίας, βασίζεται κυρίως στην αρχή της προφυλάξεως και ότι οι απαιτήσεις αυτής της πολιτικής πρέπει να ενταχθούν στον καθορισμό και στην εφαρμογή των άλλων πολιτικών της Κοινότητας (βλ. ΠΕΚ απόφαση της 11 Σεπτεμβρίου 2002, *Pfizer Animal Health SA/Conseil*, υπόθ. T-13/99, Σ. 2002, σ. II- 3305, σκ. 114,

ΠΕΚ απόφαση της 11 Σεπτεμβρίου 2002, Alpharma Inc./Conseil, νποθ. T-70/99, Σ. 2002, σ. 11-3495, σκ. 135). Βιώσιμη για την εφαρμογή της αρχής της προλήψεως και τη λήψη ή μη οποιοσδήποτε αποφάσεως ή ενός μέτρου, πρέπει να συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις: **αα)** Αξιολόγηση των κινδύνων, δηλαδή μια διαδικασία επιστημονική που συνίσταται στην αναγνώριση και στο χαρακτήρα ενός κινδύνου, στην εκτίμηση της εκθέσεως στον κίνδυνο και στο χαρακτηρισμό του (βλ. ΠΕΚ, Pfizer Animal Health SA/Conseil ο.π., σκ. 156, ΠΕΚ Alpharma Inc./Conseil ΑίρΗαηηα, ο.π., σκ. 151). Η έννοια του κινδύνου στο πλαίσιο της αρχής της προφυλάξεως χρησιμοποιείται με ευρύτερη έννοια και περιλαμβάνει κάθε προϊόν ή δραστηριότητα που μπορεί να έχει αρνητικές επιδράσεις στην υγεία του ανθρώπου. Στο καθεστώς αυτό η αξιολόγηση των κινδύνων έχει ως αντικείμενο την εκτίμηση του βαθμού της πιθανότητας των αρνητικών επιδράσεων ενός συγκεκριμένου προϊόντος ή δραστηριότητας στην υγεία του ανθρώπου και τη σοβαρότητα αυτών των εν δυνάμει επιδράσεων (βλ. ΠΕΚ Alpharma Inc./Conseil, ο.π., σκ. 160 και 161). **ββ)** Επιστημονική αξεβαιότητα ως προς την ύπαρξη ή την έκταση κινδύνων για την υγεία των προσώπων, χωρίς να οφείλουν τα αρμόδια όργανα να προσδοκούν να αποδειχθεί πλήρως το υπαρκτό και η σοβαρότητα των εν λόγω κινδύνων (βλ. AEνρK απόφαση της 5 Μαΐου 1998, National Farmer's Union, νπόθ. C-157/96, Σ. 1998, σ. I- 2211, σκ. 63, AEνρK απόφαση της 5 Μαΐου 1998, United Kingdom/Commission, νπόθ. C-180/96, Σ. 1998, σ. I-2265, σκ. 99, ΠΕΚ απόφαση της 16

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

12ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

Iουλίου 1998, Bergaderm/Commission, υποθ. T- 199/96, Σ. 1998, σ. 11-2805, σκεψ. 66). Σε περίπτωση δε επιστημονικής αβεβαιότητας δεν μπορεί να προσδοκάται ότι από την αξιολόγηση των κινδύνων θα προκύψουν υποχρεωτικώς επαρκείς επιστημονικές αποδείξεις ως προς το υποστατό και τη σοβαρότητα των πιθανών αρνητικών επιδράσεων, αν επέλθει ο εν λόγω κίνδυνος (βλ. AEυρK απόφαση της 24 Νοεμβρίου 1993, Etablissements Armand Mondet SA/Armentement Islais SARL, υπόθ. C-405, Σ. 1993, σ. 1-6133, σκ. 29-31, AEυρK απόφαση της 5 Οκτωβρίου 1999, Espange/ Commission υπόθ. C-179,95, Σ. 1999, σ. 1-6475, σκ. 31). Ενώψει της εφαρμογής της αρχής της προφυλάξεως, για την προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας, αφενός μπορεί να περιορισθεί η θεμελιώδης αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στην εσωτερική αγορά της Κοινότητας (βλ. AEυρK απόφαση της 20 Σεπτεμβρίου 1988, Commission/Kingdom of Danemark, υπόθ. C-302/86, Σ. 1988, σ. 4607, σκ. 21, AEυρK απόφαση της 3 Δεκεμβρίου 1998, Ditlev Bluhme, υπόθ. C-56/97, Σ. 1998, σ. 1-8033, σκ. 33, AEυρK απόφαση της 11 Ιουλίου 2000, Toolex AB, υπόθ. C- 473/98, Σ. 2000, σ. 1-5681, σκ 35, σχετ. C. London, Interactions environment et sante:etat des lieux, RTDE, σ. 140-154, 145), αφετέρου έχει δημιουργηθεί μία ιεράρχηση και υπεροχή των αγαθών προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας σε σχέση με οποιαδήποτε οικονομικά συμφέροντα (βλ. ΠΕΚ διάταξη της 30 Ιου-

vion 1999, Alpharma Inc./Conseil, υπόθ. T- 70/99, Σ. 199 σ. 11-2027, σκ. 45, σχετ. Νικολόπουλον, Οι αρχές του κοινοτικού δικαίου περιβάλλοντος, ό.π., σ. 293). Η αρχή της προφυλάξεως, ως γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου, επιβάλλει στις αρμόδιες αρχές να λαμβάνουν πρόσφορα μέτρα ενόψει προλήψεως ορισμένων πιθανών κινδύνων για τη δημόσια υγεία, την ασφάλεια και το περιβάλλον, ώστε να υπερισχύσουν οι απαιτήσεις, που συνδέονται με την προστασία των ως άνω συμφερόντων έναντι των οικονομικών (βλ. ΠΕΚ απόφαση της 26 Νοεμβρίου 2002, Artegodan Gmb H/Commission, μικτές υποθ. T- 74/00, T-76/00, T-83/00 μέχρι T-85/00, T-137/00 και T-141/00, Σ. 2002, σ. 11-4945, σκ. 184). Έτσι, η αρχή της προφυλάξεως μπορεί να θεωρηθεί ως θεμελιώδης αρχή της κοινοτικής έννομης τάξεως, η οποία εκφράζει τους κοινούς σκοπούς και τις κοινές αξίες, που συνιστούν τα συστατικά θεμέλια του κοινοτικού οικοδομήματος, αποτελώντας στοιχείο κάθε οργανωμένου νομικού συστήματος κατά το πρότυπο σεβασμού του δικαίου (βλ. D. Simon, *Le systeme juridique communautaire*, 2001, σ. 367, 369). Ως τμήμα της κοινοτικής νομιμότητας δημιουργεί -εκτός των άλλων- υποχρέωση στα κράτη μέλη να πράττουν σύμφωνα με αυτήν, αλλά και να την επικαλούνται προς λήψη ορισμένου μέτρου στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, υπερισχύει του παραγωγού κοινοτικού δικαίου, αλλά και του εθνικού νόμου, μπορεί δε αναλόγως να εφαρμόζεται και από τα εθνικά δικαστήρια (βλ. Simon, ό.π., σ. 369, G. Mollet, δικτ. τοπ., <http://www.jurismag.net/articles/article-precaution.htm>, P. Ramdaud, *Un nouveau*

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

13ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

principe du droit communautaire: le principe de précaution, in Melanges Paul Sabourin, σ. 311-325, σ. 315)¹.

Στη διακήρυξη του Pio 1992 ορίσθηκε ότι όταν υπάρχουν απειλές σοβαρής ή ανεπανόρθωτης ζημιάς η έλλειψη πλήρους επιστημονικής βεβαιότητας δεν θα χρησιμοποιείται ως λόγος για την αναβολή λήψης αποδοτικών μέτρων που προλαμβάνουν την περιβαλλοντική υποβάθμιση. Με αυτό το πνεύμα το ΔΕΚ αποφάνθηκε «ότι οσάκις υφίστανται αμφιβολίες ως προς την συνδρομή ή τη σημασία κινδύνων για την ανθρώπινη υγεία, μπορούν να λαμβάνονται μέτρα προστασίας χωρίς να αναμένεται να αποδειχθεί πλήρως το υπαρκτό και η σοβαρότητα των εν λόγω κινδύνων [Monsanto Agricoltura Italia SpA C-236/01 (2003) ERK-08105 παρ.11]. Υπό αυστηρότερη εκδοχή της η αρχή της προφύλαξης θεωρεί ότι μόνη η ύπαρξη ενδείξεων ως προς πιθανούς κινδύνους σοβαρής βλάβης, μη δυναμένους να αποκλεισθούν με βάση τα επιστημονικά πορίσματα, επιβάλλει τη λήψη περιοριστικών μέτρων στη κυκλοφορία αγαθών ή στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων και υπό προϋποθέσεις δημιουργεί τεκμήριο ύπαρξης κινδύνου. Κατά την άποψη που το Δικαστήριο αυτό θεωρεί ορθότερη και προκειμένου η αρχή της προφύλαξης να μην καταστεί εργαλείο άλογης ανάσχεσης της έρευνας και της ανάπτυξης πρέπει να χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό με την αρχή της αναλογικότητας ως εργαλείο ορθολογικής διαχείρισης του κινδύνου. Η συναγωγή της αρχής στηρίζεται στη σοβαρότητα και το δυσε-

πανόρθωτο της βλάβης για την υγεία, την ασφάλεια και την περιβάλλον και στο ενδεχόμενο οι βλάβες αυτές να προκαλούνται από δραστηριότητα για την οποία υπό τα εκάστοτε διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα καταλείπεται επιστημονική αβεβαιότητα. (Ν. Παπασπύρου εις Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου 2006, σελ 689 επ, βλ Boston Collage International and Comparative Law Review Volume 14 / Issue 1 Article 2, 1991 The Precautionary Principle: A Fundamental Principle of Law and Policy for the Protection of the Global Environment, James Cameron Juli Abouchar). Επομένως, δραστηριότητες για τα αποτελέσματα των οποίων υπάρχει επιστημονική αβεβαιότητα λόγω έλλειψης επαρκούς επιστημονικής γνώσης ελέγχονται από το Δικαστή ως προς το αν κατά την άσκηση τους λαμβάνουν τα μέτρα προφύλαξης που εξαλείφουν ή μειώνουν τους κινδύνους, έτσι ώστε να προστατεύεται η αξία και η υγεία του προσώπου, που αποτελούν μείζονα και Συνταγματικώς προστατευόμενα ατομικά δικαιώματα. Η ύπαρξη άδειας της αρχής δεν εμποδίζει το Δικαστή να εξετάζει κάθε φορά αν αλλοιώνεται ή καταργείται η κοινή ωφέλεια δηλαδή η απόλαυση ενός υγιούς περιβάλλοντος και ο δικαστής δεν υπερβαίνει τη δικαιοδοσία του ούτε υποκαθιστά νομοθέτη κατά παράβαση του άρθρου 26 Συντάγματος. (Μπάλιας, Ηλεκτρομαγνητικά πεδία εις Περιβάλλον και Δίκαιο 2002 σελ.44 επ.-65, Καλαβανίδου Προληπτικοί Μηχανισμοί προστασίας του Περιβάλλοντος Επισκ. Εμπ. Δικαίου σ. 370, 381).

Περαιτέρω, στη παρ. 1 του άρθρου 24 του Συντάγματος ορίζονται τα εξής: «Η προστασία του φυσικού και πολι-

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

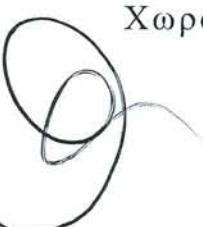

14ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

τιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων ... Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον». Εξάλλου, στη παρ. 1 του άρθρου 106 του Συντάγματος ορίζεται ότι «για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας». Διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος στο πλαίσιο της αρχής της αειφόρου αναπτύξεως περιέχουν, εξάλλου, τόσον η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση όσον και η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, όπως ισχύουν μετά την τροποποίησίν των διά της Συνθήκης του Άμστερνταμ, κυρωθείσης διά του ν. 2691/1999 (ΦΕΚ 47 τ. Α') και τεθείσης σε ισχύ από 1.5.1999 (βλ. ανακοίνωση της 6.4.1999, ΦΕΚ 87 τ. Α'), ειδικότερα δε στη μεν την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζεται ως στόχος της Ενώσεως και η επίτευξη ισορρόπου και αειφόρου αναπτύξεως (προοίμιον και άρθρον 2), στη δε Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα

ορίζεται στο άρθρο 2, ότι «η Κοινότητα έχει ως αποστολή ... να προάγει στο σύνολο της Κοινότητας την αρμονική, ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων ... υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής ...» και στη παρ. 2 του άρθρου 174 ότι «η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας» και ότι «στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή ...». Ενόψει της ανωτέρω συνταγματικής επιταγής και σε συμμόρφωση προς αυτήν εκδόθηκε ον. 1650/1986 «για την προστασία του περιβάλλοντος» (ΦΕΚ 160 τ. Α), διά του οποίου θεσπίσθηκαν κανόνες, αναφερόμενοι στις προϋποθέσεις και την διαδικασία για την έγκριση της εγκαταστάσεως δραστηριοτήτων ή πραγματοποιήσεως έργων εκ των οποίων απειλούνται δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον, βάσει δε εξουσιοδοτήσεων περιεχομένων εις τα άρθρα 3, 4 (παρ. 10 και 11) και 5 (παρ. 1) του νόμου αυτού, αλλά και σε συμμόρφωση προς Οδηγίες του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (υπ' αριθμ. 84/360/EOK και 85/337/EOK), εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 69269/5387/24.10.1990 Κοινή Απόφασις των Υπουργών Εσωτερικών, Εθνικής Οικονομίας, Γεωργίας, Πολιτισμού, Εμπορικής Ναυτιλίας, Τουρισμού, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Βιομηχανίας, Ενέργειας

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

15ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του Εφετείου Αθηνών.-

και Τεχνολογίας και Μεταφορών και Επικοινωνιών (ΦΕΚ 678 τ. Β'), με την οποία καθορίζονται τα απαιτούμενα στοιχεία και προδιαγραφές του περιεχομένου των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων και η διαδικασία εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων για τα ως άνω έργα. Ειδικότερα, με την παρ. 1 του άρθρου 3 του ως άνω νόμου παρέχεται εξουσιοδότηση για την κατάταξη, με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του κατά περίπτωση αρμοδίου Υπουργού, σε τρεις κατηγορίες των δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων, αναλόγως των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον, με κριτήρια το είδος και το μέγεθος των, το είδος και την ποσότητα των εκπεμπομένων ρύπων ή άλλης επιδράσεως των εις το περιβάλλον, την δυνατότητα προλήψεως της παραγωγής ρύπων εκ της εφαρμοζόμενης παραγωγικής διαδικασίας, τον κίνδυνον σοβαρού ατυχήματος και την ανάγκην επιβολής περιορισμών για την προστασίαν του περιβάλλοντος, διά της παρ. 2 δε του ιδίου άρθρου ορίζεται ότι η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει «τα έργα και τις δραστηριότητες που λόγω της φύσης, του μεγέθους ή της έκτασής τους είναι πιθανό να προκαλέσουν σοβαρούς κινδύνους για το περιβάλλον», η δεύτερη έργα και δραστηριότητες που δεν προκαλούν μεν σοβαρούς κινδύνους ή οχλήσεις, αλλά για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος πρέπει να υποβάλλωνται "σε γενικές προδιαγραφές, όρους και περιορισμούς που προβλέπονται από κανονιστικές διατάξεις" και

η τρίτη έργα, τα οποία "προκαλούν ιδιαίτερα μικρό κίνδυνο ή όχληση ή υποβάθμιση στο περιβάλλον". Περαιτέρω, στην παρ. 6 του άρθρου 4 του αυτού ως άνω νόμου ορίζεται ότι "για νέα έργα και δραστηριότητες της πρώτης κατηγορίας απαιτείται προέγκριση που αφορά τη χωροθέτηση", ότι "για τα έργα της δεύτερης κατηγορίας η προέγκριση αυτή είναι δυνητική" και ότι "η διαδικασία για την προέγκριση, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια καθορίζονται με την απόφαση της παραγράφου 10", στην παρ. 10 του αυτού άρθρου ορίζεται ότι "με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού καθορίζονται η διαδικασία έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και η προθεσμία υποβολής τους και ο συνδυασμός της έγκρισης αυτής με τις διαδικασίες χορήγησης άλλων αδειών που απαιτούνται για τα έργα και τις δραστηριότητες του άρθρου 3" και εις την παρ. 1 του άρθρου 5 του ιδίου νόμου ορίζονται τα εξής: "Με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του κατά περίπτωση αρμοδίου Υπουργού καθορίζεται το περιεχόμενο της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων που μπορεί να διαφοροποιείται κατά κλάδους ή ομάδα έργων και δραστηριοτήτων. Με όμοια απόφαση ορίζεται το περιεχόμενο της μελέτης ανάλογα με τα στάδια έγκρισης του έργου σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 6. Η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων περιλαμβάνει τουλάχιστον: α) περιγραφή του έργου ή της δραστηριότητας με πληροφορίες για το χώρο εγκατά-

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

16ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

στασης, το σχεδίασμά και το μέγεθος του, β) εντοπισμό και αξιολόγηση των βασικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, γ) περιγραφή των μέτρων για την πρόληψη, μείωση ή αποκατάσταση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, δ) εξέταση εναλλακτικών λύσεων και υπόδειξη των κύριων λόγων της επιλογής της προτεινομένης λύσης, ε) απλή περίληψη του συνόλου της μελέτης". Τέλος, στη ως άνω στο αριθμ. 69269/5387/24.10.1990 Κοινή Υπουργική Απόφαση ορίζονται ειδικότερα τα έργα και οι δραστηριότητες, αι κατατασσόμενες στην κατά τα ανωτέρω πρώτη και δεύτερη κατηγορία, καθορίζεται το ειδικότερο περιεχόμενο των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων για τα έργα και δραστηριότητας έκαστης των εν λόγω κατηγοριών και θεσπίζεται η διαδικασία "προέγκρισης χωροθέτησης", ειδικότερα δε στο άρθρο 4 αυτής απαριθμούνται τα έργα και οι δραστηριότητες, αι οποίες κατατάσσονται στην πρώτη (Α) κατηγορία, υποδιαιρούμενες σε δύο επί μέρους ομάδες (ομάδα I και ομάδα II), μεταξύ δε των ανηκουσών στην ομάδα II περιλαμβάνονται και "βιομηχανικές εγκαταστάσεις για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας" (υπ' αριθμ. 3 υπό στοιχ. α), καθώς και η "μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας με εναέρια καλώδια" (υπ' αριθμ. 3 υπό στοιχ. β) (βλ. και την μεταγενεστέρως εκδοθείσα, μη ισχύουσα διά την κρινομένη υπόθεσιν επί τη βάσει και κατ' εφαρμογήν του ως άνω άρθρου 3 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθη διά του άρθρου 1 του ν. 3010/2002 (ΦΕΚ 91 τ. Α'), υπ' αριθμ. Η.Π.

15393/2332/5.8.2002 Κοινήν Απόφασιν των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΦΕΚ 1022 τ. Β'), εις την οποίον κατατάσσονται εις την πρώτην κατηγορίαν αι "εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας" (ισχύος μείζονος των 5 M\W) - Ομάς 9η υπ' αριθμ. 273 - και «οι γραμμές μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας με τις συνοδευτικές αυτών εγκατασταθείς (υποσταθμούς)», τάσεως μείζονος των 150 KV - Ομάς 10η υπ' αριθμ. 13). Με τις παρατεθείσες στη προηγούμενη σκέψη διατάξεις το φυσικό περιβάλλον έχει αναχθεί σε αυτοτελώς προστατευόμενο αγαθό, προκειμένου να εξασφαλισθεί η οικολογική ισορροπία και η διαφύλαξη των φυσικών πόρων σε βάθος χρόνου υπέρ και των επομένων γενεών, όπως δε προκύπτει εκ των ως άνω διατάξεων του άρθρου 24 του Συντάγματος ο συντακτικός νομοθέτης, εμφορούμενος από τις νεώτερες περί του περιβάλλοντος αντιλήψεις και έχοντας επίγνωση του οικολογικού προβλήματος, ανήγαγε σε αντικείμενο υποχρεωτικής κρατικής προστασίας το φυσικόν περιβάλλον και μάλιστα δεν αρκέσθηκε να επιτρέψει στα έχοντα την σχετική αρμοδιότητα όργανα του Κράτους την θέσπιση απαγορεύσεων για την προστασία του, αλλ' επέβαλε σε αυτά να προβαίνουν σε θετικές ενέργειες για διαφύλαξιν του ως άνω προστατευόμενου αγαθού και ειδικότερα να λαμβάνουν τα εκάστοτε απαιτούμενα νομοθετικά και διοικητικά, προληπτικά και κατασταλτικά, μέτρα, παρεμβαίνοντα στον αναγκαίο βαθμό στην οικονομικήν ή άλλην ατομικήν ή συλλογική δραστηριότητα. Κατά την λήψη, εξάλλου, των εν λόγω μέτρων προς διαφύλαξη

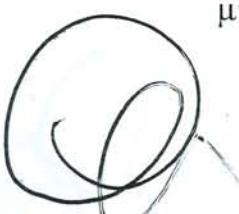
Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

17ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

του περιβάλλοντος, ουσιώδη στοιχεία του οποίου αποτελούν τα δάση και αι δασικές εκτάσεις (άλλα και τα όρη, ως στενώς μετ' αυτών συνδεόμενα ευπαθή οικοσυστήματα), περί των οποίων προβλέπεται ειδική προστασία εις το ως άνω άρθρον 24 του Συντάγματος, τα όργανα της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας οφείλουν, κατά την έννοια της συνταγματικής αυτής διατάξεως, ερμηνευόμενης ενόψει και των στην ως άνω τρίτη σκέψη αναφερομένων διατάξεων του Συντάγματος και της κοινοτικής νομοθεσίας, να προβαίνουν στην εκτίμηση και στάθμιση και άλλων παραγόντων, αναγόμενων στο γενικότερο εθνικό και δημόσιο συμφέρον, όπως είναι οι συνδεόμενοι προς τους σκοπούς της αξιοποιήσεως του εθνικού πλούτου, της ενισχύσεως της περιφερειακής αναπτύξεως, της αρμονικής και ισόρροπης αναπτύξεως των οικονομικών δραστηριοτήτων και της οικονομικής αναπτύξεως εν γένει, της ανόδου του βιοτικού επιπέδου και της βελτιώσεως της ποιότητος της ζωής και να επιδιώκουν την παράλληλη ικανοποίηση και των εν λόγω σκοπών. Η επιδίωξη όμως της ικανοποιήσεως των σκοπών αυτών και η στάθμιση των προστατευόμενων αντιστοίχων εννόμων αγαθών πρέπει να συμπορεύεται προς την υποχρέωση του Κράτους να μεριμνά διά την προστασίαν του περιβάλλοντος κατά τρόπον ώστε να εξασφαλίζεται η βιώσιμη ανάπτυξη, στην οποίαν απέβλεψε ο συντακτικός, αλλά και ο κοινοτικός νομοθέτης. Κατά την στάθμιση δε αυτήν, τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας πρέπει, κατ' εφαρμογή των

απορρεουσών εκ των ανωτέρω διατάξεων αρχών της προλήψεως και προφυλάξεως εις τον τομέα προστασίας του περιβάλλοντος, να λαμβάνουν προεχόντως υπόψη την τυχόν ύπαρξιν ιδιαιτέρου κινδύνου για το φυσικόν περιβάλλον εκ της κατασκευής και λειτουργίας του συγκεκριμένου έργου ή της αναπτύξεως της συγκεκριμένης δραστηριότητος και να παρέχουν την έγκρισίν των μόνον αν διαπιστώνουν ητιολογημένως ότι τα προσδοκώμενα οφέλη από το εν λόγω έργον ή δραστηριότητα υπερακοντίζουν τας επαπειλουμένας, λόγω του κατά τα ανωτέρω κινδύνου, δυσμενείς για το περιβάλλον συνέπειες. Στις δυσμενείς αυτές συνέπειες περιλαμβάνονται και αι απειλούμενες από ενδεχόμενη πλημμελή λειτουργία του έργου ή πλημμελή ανάπτυξη της δραστηριότητας. Εν πάσῃ περιπτώσει, προκειμένου η εν λόγω στάθμή ση να γίνεται κατά τρόπο ανταποκρινόμενο στην ανάγκη προστασίας των εκατέρωθεν διακυβευομένων εννόμων αγαθών, πρέπει να εκτίθενται από τα αρμόδια όργανα και να συντεκτιμώνται κατά τρόπο επαρκή αφενός μεν ο τρόπος κατασκευής και λειτουργίας του συγκεκριμένου έργου, αφετέρου δε ο ειδικότερος χαρακτήρας του δημοσίου συμφέροντος, το οποίον προσδοκάται ότι θα εξυπηρετηθεί από το έργον αυτό, δεδομένου ότι η κατά τα ανωτέρω επιβαλλόμενη στάθμή ση συναρτάται εκάστοτε προς το είδος και την έκταση της επαπειλουμένης βλάβης και την φύση της εξυπηρετουμένης διά της εκτελέσεως του έργου ανάγκης.

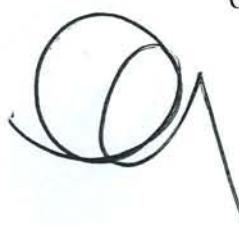
5. Δια τον από 31.8.1978 π.δ "περί καθορισμού ζωνών ρυθμίσεως και προστασίας της περιοχής του όρου Υμηττού" (ΦΕΚ 544/20.10.1978 τ. Δ') υπήχθη σε καθεστώς

προστασίας το όρος Υμηττός (εις τον νομόν Αττικής) κα-
θωρίσθηκαν δε δύο ζώνες ρυθμίσεως και προστασίας αυ-
τού: 1) Η ζώνη Α, χαρακτηριζόμενη ως περιοχή αναψυχής,
περιπάτου και υγείας, εντός της οποίας επιτρέπεται η δό-
μησις μόνον κτηρίων αναψυχής και πολιτιστικών εκδηλώ-
σεων, μικρού εμβαδού (μέχρι 150 τετραγωνικών μέτρων)
και χαμηλού ύψους (μέχρι 3,50 μέτρων με στέγην ύψους το
πολύ 2 μέτρων). Εντός της εν λόγω ζώνης επιτρέπεται μό-
νον η κατασκευή του απαραίτητου δικτύου οδών και πεζο-
δρόμων, απαγορεύεται δε η ανόρυξις και εκμετάλλευσις
μεταλλείων και λατομείων, πλην των ήδη (κατά το έτος
1978) λειτουργούντων και μέχρι λήξεως της αδείας των, ως
και πάσα ετέρα επέμβασις, η οποία θα κατέστρεφε το γεω-
φυσικόν ανάγλυφον και 2) Η ζώνη Β, χαρακτηριζόμενη ως
περιοχή εγκαταστάσεων μόνον κοινωφελών λειτουργιών,
εντός της οποίας επιτρέπεται η δόμησις μόνον κτηρίων
χρήσεως αθλητισμού, πολιτιστικών εκδηλώσεων, νοσοκο-
μείων και θεραπευτηρίων εν γένει, διδακτηρίων, ορφανο-
τροφείων, ασύλων και εν γένει κτηρίων προς εξυπηρέτησιν
αναλογών ευαγών σκοπών, η δημιουργία αλσών, πάρκων
και εν γένει χώρων πρασίνου, ως και η ανόρυξις φρεάτων
και αι συναφείς αντλητικαί εγκαταστάσεις και υδαταποθή-
και. Η διά των ανωτέρω ρυθμίσεων του ως άνω π.δ/τος
προστασία του Υμηττού είναι σύμφωνος και προς τας περί¹
προστασίας του περιβάλλοντος διατάξεις του άρθρου 24
του Συντάγματος, η οποία περιλαμβάνει και την προστασί-

αν των ορέων ως ευπαθών οικοσυστημάτων και προς τα διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 3 περιπτ. α του ν. 1515/1985 "Ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας" (ΦΕΚ 18 τ. Α'), διά των οποίων επιβάλλεται, διά την επίτευξιν του στόχου εξελίξεως της ευρυτέρας περιοχής των Αθηνών "... η οικολογική ανασυγκρότηση, ανάδειξη και προστασία του αττικού τοπίου, των ορεινών όγκων, των τοπίων φυσικού κάλλους και των ακτών". Από την ως άνω δε διάταξη του Συντάγματος προκύπτει ότι δεν είναι σύμφωνη προς αυτήν και, κατ' ακολουθίαν, είναι, κατ' αρχήν, ανεπίτρεπτη πάσα επιδείνωση του καθεστώτος προστασίας είτε διά της μειώσεως της επιφανείας των ζωνών προστασίας είτε διά της επιβαρύνσεως αυτών με δραστηριότητες ασυμβίβαστες προς τον βασικό προορισμό των ως άνω χώρων πρασίνου. Τέτοια επιδείνωση του καθεστώτος περιβαλλοντικής προστασίας των ως άνω ζωνών του όρους Υμηττού θα ήταν ανεκτή εάν, μετ' εκτίμηση και στάθμιση άλλων παραγόντων, αναγόμενων εις το γενικότερο εθνικό και δημόσιο συμφέρον, μεταξύ των οποίων είναι και η βελτίωση της ποιότητος ζωής, η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και η αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, διαπιστωνόταν αιτιολογημένα η ανάγκη να επιτραπεί, προς εξυπηρέτηση των σκοπών αυτών, η κατασκευή έργου, η εκ του οποίου ωφέλεια υπερακοντίζει τους εκ της μειώσεως της περιβαλλοντικής προστασίας κινδύνους. Τούτο, όμως, τελεί υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι εξαντλήθηκαν όλα τα άλλα δυνατά μέσα για την επιδίωξή του ως άνω, α-

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

19ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

ναγομένου στο γενικότερο δημόσιο συμφέρον σκοπού και
καθίσταται αναπόφευκτη η πραγματοποίηση του έργου αυ-
τού, η οποία, στην περίπτωση αυτήν, θα πρέπει να επιτρα-
πεί μόνον εντός του απολύτως αναγκαίου μέτρου, για να
προκόψει όσον το δυνατόν μικρότερη διακινδύνευση επι-
βλαβών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Ο ν. 1515/1985 (Α'
18) οι διατάξεις του οποίου κωδικοποιήθηκαν στον
Κ.Β.Π.Ν. (π.δ. 14.7.1999, Δ' 580), καθόρισε για την ευρύ-
τερη περιοχή της Αθήνας, η οποία περιλαμβάνει, κατά το
νόμο, την περιοχή του νομού Αττικής και τη Μακρόνησο
πλην των Κυθήρων, *ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προ-
στασίας του περιβάλλοντος*. Το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθή-
νας (Ρ.Σ.Α.) ορίζεται ως το σύνολο των στόχων, κατευθύν-
σεων, προγραμμάτων και μέτρων που προβλέπονται από το
νόμο αυτό ως αναγκαία για τη χωροταξική και πολεοδομική
οργάνωση της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας στα πλαίσια
των πενταετών προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής
ανάπτυξης (άρθρο 1 παρ. 1 ν. 1515/1985 - άρθρο 8 παρ. 1
Κ.Β.Π.Ν.), το δε πρόγραμμα προστασίας του περιβάλλο-
ντος περιλαμβάνει τα μέτρα και τις κατευθύνσεις για την
αναβάθμιση και προστασία του φυσικού και ανθρωπογε-
νούς περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας,
και ιδίως μέτρα με σκοπό την οικολογική ανασυγκρότηση
της Αθήνας, την προστασία της γεωργικής γης, των δασών,
των υγροτόπων και των άλλων στοιχείων του φυσικού πε-
ριβάλλοντος, την προστασία του τοπίου, των ακτών και των

ειδικών περιοχών φυσικού κάλλους, την προστασία της στορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, τον περιορισμό της ρύπανσης από κάθε πηγή και κυρίως την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, της ρύπανσης του εδάφους και των νερών και την αναβάθμιση ιδιαίτερα υποβαθμισμένων περιοχών (άρθρο 2 περ. α', β', γ', δ', ε' ν. 1515/1985 - άρθρο 9 περ. α', β', γ', δ', ε' Κ.Β.Π.Ν.). Περαιτέρω στο άρθρο 3, με τις διατάξεις του οποίου καθορίζονται οι γενικοί και ειδικοί στόχοι και κατευθύνσεις για την ευρύτερη περιοχή της Αθήνας, ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αποτελεί γενικότερο στόχο του νόμου (άρθρο παρ. 1 περ. β' ν. 1515/1985 - άρθρο 10 παρ. 1 περ. β' Κ.Β.Π.Ν.) ότι, πλην άλλων, η οικολογική ανασυγκρότηση, η ανάδειξη και προστασία του αττικού τοπίου, των ορεινών όγκων, των τοπίων φυσικού κάλλους και των ακτών συνιστούν ειδικότερους στόχους και κατευθύνσεις για την εξέλιξη της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας (άρθρο 3 παρ. 3 περ. α' ν. 1515/1985 - άρθρο 10 παρ. 3 περ. α' Κ.Β.Π.Ν.) και ότι η ανάσχεση της εξάπλωσης της πόλης και η ανακατανομή βασικών χρήσεων και λειτουργιών αποτελούν ειδικούς στόχους για τη χωροταξική οργάνωση της (άρθρο 3 παρ. 4 περ. β', γ' ν. 1515/1985 - άρθρο 10 παρ. 4 περ. β', γ' Κ.Β.Π.Ν.). Εξ άλλου, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 4 του νόμου, όπως το άρθρο αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 11 παρ. 2 του ν. 2052/1992 (Α' 94) (άρθρο 11 Κ.Β.Π.Ν.), το ρυθμιστικό σχέδιο και το πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος πραγματοποιούνται με τα μέτρα που προβλέπονται στο παράρ-

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

20ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

τημα και τα διαγράμματα του άρθρου 15 (άρθρο 22 Κ.Β.Π.Ν.). Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν ειδικότερες κατευθύνσεις για τη ν χωροταξική και πολεοδομική ανασυγκρότηση της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας και την αντιμετώπιση της ρύπανσης του περιβάλλοντος, όπως είναι η ανάσχεση της εξάπλωσης της πόλης και ο έλεγχος των χρήσεων γης (άρθρο 15 παρ. Α περ. 2 υποπερ. 2.1 ν. 1515/1985 - άρθρο 22 παρ. Α περ. 2 υποπερ. 2.1 Κ.Β.Π.Ν.) και η ανακατανομή δομικών χρήσεων για την αναψυχή - ψυχαγωγία υπερτοπικής σημασίας με τη δημιουργία, μεταξύ άλλων, ενιαίου δικτύου σε ολόκληρη την έκταση του ηπειρωτικού τμήματος της περιοχής της Αθήνας με κατά το δυνατόν σύνδεση και ενοποίηση, πλην άλλων, των χώρων αναψυχής και ψυχαγωγίας, του περιαστικού πρασίνου, των ορεινών όγκων και των ακτών (άρθρο 15 παρ. Α' περ. 2.3 υποπερ. δ' ν. 1515/1985 - άρθρο 22 παρ. Α' περ. 2.3 υποπερ. δ' Κ.Β.Π.Ν.). Τέλος, στο άρθρο 4 παρ. 3 του νόμου (άρθρο 11 παρ. 3 Κ.Β.Π.Ν.) ορίζεται ότι «*Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων συμπληρώνονται, εξειδικεύονται, διευκρινίζονται και τροποποιούνται μερικά το ρυθμιστικό σχέδιο Αθήνας και το πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος χωρίς μεταβολή των στόχων και κατευθύνσεών τους ύστερα από γνώμη της εκτελεστικής επιτροπής του Οργανισμού Αθήνας.*».

Οι διατάξεις του ν. 1515/1985, οι οποίες προβλέπουν

κατευθύνσεις, προγράμματα και μέτρα για την αναβάθμιση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας, δεσμεύοντας τη Διοίκηση κατά την άσκηση της κανονιστικής της εξουσίας ή την έκδοση ατομικών πράξεων (Σ.τ.Ε. 3501/2010 7μ., ΠΕ 305/2006, πρβλ. Σ.τ.Ε. 604/2002 Ολομ., 2403/1997 Ολομ.). Εξάλλου, με τα κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 1515/1985 εκδιδόμενα προεδρικά διατάγματα, προς συμπλήρωση και εξειδίκευση του προγράμματος προστασίας περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας και την πραγμάτωση των οριζομένων ως καθοριστικής σημασίας στόχων και κατευθύνσεών του, δύνανται να τροποποιούνται οι όροι και περιορισμοί δομήσεως και των οικισμών με εγκεκριμένα σχέδια πόλεως, οι οποίοι περιλαμβάνονται στα όρια της περιοχής παρέμβασης (Σ.τ.Ε 3501/2010, ΠΕ 305/2006, πρβλ. Π.Ε. 371/2003, 567/2001, 56/1988). Περαιτέρω, τα διατάγματα, τα οποία προτείνονται βάσει της ανωτέρω εξουσιοδοτήσεως με σκοπό την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και ιδίως την οριοθέτηση, προστασία και αναβάθμιση των ορεινών όγκων της Αττικής και των οικοσυστημάτων τους και την ανάσχεση της εξάπλωσης των πόλεων και οικισμών, πρέπει κατ' αρχήν, να καταλαμβάνουν το σύνολο της οριοθετουμένης στη μελέτη των αρμοδίων επιστημόνων ως προστατευτέας εκτάσεως, δεν δύναται δε να ορίζουν, εκτός αν συντρέχει λόγος δημοσίου συμφέροντος που δεν μπορεί να ικανοποιηθεί με άλλο τρόπο, νέες χρήσεις γης ή να καθιστούν επιτρεπτή την αύξηση των υφισταμένων εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων, οι

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

21ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

οποίες, ως εκ της φύσεως ή της θέσεώς των, επιδρούν δυ-
σμενώς στα ευπαθή οικοσυστήματα των ορεινών όγκων και
άγουν σε ανατροπή της φυσικής τους ισορροπίας (Σ.τ.Ε
3501/2010, ΠΕ 305/2006, πρβλ. Σ.Τ.Ε 1672/2005 Ολομ).

Κατά το άρθρο 932 ΑΚ, σε περίπτωση αδικοπραξίας,
το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη, κατά την κρί-
ση του, αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης. Από τη διάταξη
αυτή προκύπτει, ότι παρέχεται στο δικαστήριο η δυνητική
ευχέρεια, ύστερα από εκτίμηση των πραγματικών περιστα-
τικών που οι διάδικοι θέτουν υπόψη του, όπως του βαθμού
του πταίσματος του υπόχρεου, του είδους της προσβολής,
της περιουσιακής και κοινωνικής καταστάσεως των μερών
και με βάση τους κανόνες της κοινής πείρας και λογικής,
να επιδικάσει ή όχι χρηματική ικανοποίηση, αν κρίνει ότι
επήλθε στον αδικηθέντα ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη, κα-
θορίσει δε συγχρόνως και το ποσό αυτής, που θεωρεί εύλο-
γο. Ο προσδιορισμός του ποσού της εύλογης χρηματικής
ικανοποιήσεως αφέθηκε στην ελεύθερη εκτίμηση του δικα-
στηρίου, η σχετική κρίση του οποίου δεν υπόκειται στον
αναιρετικό έλεγχο, αφού σχηματίζεται από την εκτίμηση
των πραγματικών γεγονότων (ΚΠολΔ 561 παρ. 1) (*βλΟΛΑΠ
13/2002 ΟΛΑΠ 19/2011 ΤΝΠ Νόμος*).

Στη προκειμένη περίπτωση, κατά την γνώμη της πλει-
οψηφίας, από τις καταθέσεις των μαρτύρων ενώπιον του
πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, τα νόμιμα προσκομιζόμενα και
επικαλούμενα έγγραφα, που λήφθηκαν όλα υπόψη, για να

χρησιμεύσουν είτε για άμεση απόδειξη είτε για τη συναγωγή δικαστικών τεκμηρίων, μεταξύ των οποίων ιδιωτικές τεχνικές εκθέσεις (άρθρο 390 ΚΠολΔ), φωτογραφίες του χώρου κατασκευής του έργου, των οποίων η γνησιότητα δεν αμφισβητείται (άρθρα 444 παρ.3, 448 παρ.2, 457 παρ.4 ΚΠολΔ) καθώς και τις 11214, 11215/12.02.2008 και 11246/22.02.2008 ένορκες βεβαιώσεις μαρτύρων ενώπιον του συμβολαιογράφου Γεωργίου Παπαθεοδώρου, που έχουν ληφθεί παραδεκτά κατά το άρθρο 270 παρ.2 ΚΠολΔ με επιμέλεια των εναγόντων μετά από νόμιμη κλήτευση της εναγομένης (βλ. για τις δύο πρώτες τις με αριθμούς 10845 και 10846/7.2.2008 εκθέσεις επιδόσεως του δικαστικού επιμελητή του Πρωτοδικείου Αθηνών Αθανασίου Γεωργαντόπουλου, ενώ κατά την λήψη της τελευταίας η εναγόμενη εκπροσωπήθηκε από τον τότε πληρεξούσιο δικηγόρο Κωνσταντίνο Πάζιο) αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Ο Υμηττός είναι ενταγμένος στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευομένων οικοσυστημάτων «Natura» και στην Ευρωπαϊκή Οδηγία 79/409, που ενσωματώθηκε στην Ελληνική έννομη τάξη με την **Υπουργική Απόφαση 414985/1985 Μέτρα διαχείρισης της άγριας πτηνοπανίδας**. Η Οδηγία αυτή, που νιοθετήθηκε τον Απρίλιο του 1979, τέθηκε σε ισχύ τον Απρίλιο του 1981 και απαιτεί από τα 12 κράτη - μέλη να διατηρήσουν όχι μόνο τους πληθυσμούς αγρίων πουλιών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση, αλλά και επαρκή έκταση και ποικιλία βιοτόπων για να επιτευχθεί η προστασία τους. Η οδηγία (και απόφαση) επιβάλλει αυστηρές νομικές υποχρεώσεις στα κράτη - μέλη και η Ευρωπαϊκή Επι-

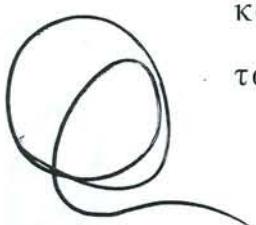
Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

22ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του Εφετείου Αθηνών.-

τροπή είναι υπεύθυνη για την συνεχή επίβλεψη της εφαρμογής τους. Περαιτέρω, εκδόθηκε η Οδηγία 92/43 για την προστασία και διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, της άγριας πανίδας και της αυτοφυούς χλωρίδας. Η καινοτόμος αυτή οδηγία υπογράφτηκε τον Μάιο του 1992 και θέτει ως αρχή την προστασία ολόκληρων ζωνών και φυσικών οικοτόπων ανεξάρτητα από το αν αποτελούν ή όχι βιοτόπους προστατευόμενων ειδών. Η Οδηγία στοχεύει στην δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου ειδικά προστατευόμενων περιοχών με το όνομα Natura 2000, που θα περιλαμβάνει ορισμένους τύπων βιοτόπων καθώς και βιοτόπους συγκεκριμένων ειδών, θηλαστικών ή πουλιών, όπως αναφέρονται στα αντίστοιχα παραρτήματα της οδηγίας. Περαιτέρω, με τη με αριθ. 88547/26.11/2002 Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών ΠΕΧΩΔΕ Πολιτισμού, Ανάπτυξης και Υγείας εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι για το έργο επέκτασης του Κέντρου Υπερυψηλής Τάσης (KYT) 400/150 KV Αργυρούπολης, που βρίσκεται στα όρια του πολεοδομικού σχεδίου των Δήμων Ηλιούπολης και Αργυρούπολης. Η έκταση του Κέντρου αυτού Υπερυψηλής Τάσης (εφεξής KYT) ορίζεται στο συνημμένο με την ως άνω KYA κτηματολογικό και τοπογραφικό διάγραμμα με αριθμό 6469, καθώς και σε σειρά φωτογραφιών με διευκρινιστικά διαγράμματα, ενώ η οικοδομική και ηλεκτρομηχανολογική διάταξή του, εμφανίζεται στο με αριθ. 30909 τοπογραφικό διάγραμμα της ΔΕΗ. Το ως άνω έργο κατασκευής του KYT

Αργυρούπολης αφορούσε στην αναβάθμιση του προϋπάρχοντος υποσταθμού απλής ηλεκτρικής ζεύξης σε Κέντρο Υπερψηλής Τάσης, με συμπλήρωση, ενίσχυση και βελτίωση των από 20ετίας εγκαταστάσεων. Η χωροθέτηση του έργου έγινε σύμφωνα με το άρθρο 24 του Ν. 2517/97 και βρίσκεται στα διοικητικά όρια των Δήμων Αργυρούπολης και Ηλιούπολης, εντός της ζώνης Β' Προστασίας του Υμηττού. Στην εν λόγω διάταξη περί χωροθέτησης του έργου επιβάλλεται η δημιουργία ζώνης υψηλού πρασίνου μεταξύ της εγκατάστασης και του οικιστικού ιστού. Με το ίδιο άρθρο επιτρέπεται εντός των ορίων των Ζωνών Προστασίας του Υμηττού (Α' και Β'), η διέλευση **μόνο** των απολύτως των απολύτως απαραίτητων γραμμών μεταφοράς υψηλής τάσης ηλεκτρικού ρεύματος. Με το ν. 2947/2001 χωροθετήθηκαν έργα ηλεκτροδότησης της Αττικής μεταξύ των οποίων, εκ νέου και το KYT Αργυρούπολης 400 (αρχικά) και 400/150 (στη συνέχεια) KV καθώς και η εναέρια γραμμή 400 KV Λαυρίου - Αργυρούπολης. Ο ίδιος νόμος ορίζει ότι η έγκριση των περιβαντολλοντικών όρων του έργου γίνεται με KYA, ύστερα από αίτηση της ΔΕΗ, ενώ απαιτείται η έκδοση οικοδομικής άδειας για την κατασκευή του έργου. Ωστόσο, το ως άνω έργο, το οποίο εντασσόταν στα βασικά έργα, η ολοκλήρωση των οποίων, κατά τις κείμενες διατάξεις θα διασφάλιζαν την κάλυψη των αυξημένων αναγκών σε ηλεκτρική ενέργεια κατά τη διάρκεια των ολυμπιακών αγώνων, δεν ολοκληρώθηκε μέχρι την έναρξη των αγώνων και ως εκ τούτου, δεν χρησιμοποιήθηκε για την κάλυψη των αναγκών που προέκυψαν στο Λεκανοπέδιο εξαιτίας αυ-

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

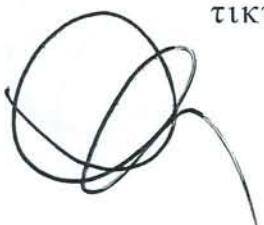

23ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του Εφετείου Αθηνών.-

τών. **Σήμερα**, η κατασκευή του έργου έχει ολοκληρωθεί βασιζόμενη σε μια μη άρτια επιστημονικά Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, με αποτέλεσμα τη βλάβη του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος της περιοχής, αλλά και την επαπειλούμενη βλάβη της υγείας των κατοίκων της περιοχής από την επικείμενη λειτουργία του, δεδομένης της μικρής απόστασής του από τις κατοικίες της περιοχής. **Επιπρόσθετα**, η κατασκευή του έργου έχει επιφέρει μείωση της αγοραστικής αξίας των ακινήτων της περιοχής εξαιτίας της φυσικής και οικιστικής υποβάθμισης αυτής και της δεδομένης ανησυχίας, που επικρατεί σε εθνικό αλλά και σε πανευρωπαϊκό επίπεδο για τις επαπειλούμενες επιβλαβείς συνέπειες στην υγεία των κατοίκων που διαμένουν κοντά σε τέτοιες εγκαταστάσεις ιδιαίτερα μάλιστα μετά την πρόσφατη δημοσίευση επιστημονικών μελετών, που αποδίδουν πλέον την εμφάνιση κακοηθών νοσημάτων στην συνεχή έκθεση των ασθενών στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, που εκπέμπουν οι γραμμές υψηλής τάσης. **Σημειώνεται** ότι με τη με αριθ. 2275/2000 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικράτειας ακυρώθηκε η KYA 115990/19981 με την οποία είχαν εγκριθεί οι περιβαλλοντικοί όροι του εν λόγω έργου, με την αιτιολογία ότι η έγκριση ουτών θα έπρεπε να είχε γίνει με απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής του Οργανισμού Αθήνας ενώ με την 1672/2005 απόφαση της Ολομέλειας ακυρώθηκε η με αριθ. KYA88547/26.11/2002, με την οποία είχαν εγκριθεί οι περιβαλλοντικοί όροι του έρ-

γον καθώς δεν αιτιολογήθηκε η αναγκαιότητα της κατασκευής του έργου, ενώ κρίθηκαν αντισυνταγματικές οι διατάξεις του άρθρου 24 του ν. 1517/1997 και του άρθρου 3 του ν. 2947/2001 αντίστοιχα, με τις οποίες είχε χωροθετηθεί το έργο, καθιστώντας τελικά την κατασκευή του ΚΥΤ πλέον παράνομη. Επίσης, με την 1676/2005 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία κυρώθηκε η KYA 130575/2003, που αφορούσε την έγκριση από το ΥΠΕΧΩΔΕ των περιβαλλοντικών όρων της κατασκευής γραμμής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας 400 KV από το Λαύριο στην Αργυρούπολη, επισημάνθηκε ότι « ..Το εν λόγω Κ.Υ.Τ επετράπη να κατασκευασθή εντός της Β Ζώνης προστασίας του όρους Υμηττού, με συνέπεια την καταπαραβάσιν των διατάξεων του άρθρου 24 του Συντάγματος υποβάθμισιν του περιβάλλοντος και την επιδείνωσιν της καταστάσεως αυτού, κριθείσης ειδικότερον της εγκαταστάσεως του εντός της ως άνω Β' Ζώνης του όρους Υμηττού ως ασυμβιβάστον προς την προστασίαν της οικολογικής ισορροπίας τούτου...» Σημειώνεται ότι η περιοχή, στην οποία κατασκευάστηκε το ΚΥΤ Αργυρούπολης ανήκει στη Β' Ζώνη προστασίας του Υμηττού, η οποία χαρακτηρίζεται ως δασική και αναδασωτέα έκταση ήδη από το έτος 1934. Με τη με αριθ. 1357/23.10.85 απόφαση του, ο Νομάρχης Ανατολικής Αττικής ήρε τη διαδικασία αναδάσωσης για τον εν λόγω χώρο, ο οποίος περιήλθε στην κυριότητα της ΔΕΗ κατόπιν αναγκαστικής απαλλοτριώσεως και με τη με αριθ. 2689/1.7.92 απόφαση του Διευθυντή Δασών της Ανατολικής Αττικής επιβεβαιώθηκε η έγκριση για εγκατάσταση του ΚΥΤ

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

στην έκταση αυτή. Ωστόσο, μετά από πυρκαγιά που σημειώθηκε το 1985 στον Υμηττό, ο Περιφερειακός Διευθυντής Αττικής με τη με αριθ. 3068/9.10.1995 απόφασή του, είχε κηρύξει ολόκληρη την περιοχή αναδασωτέα, μεταξύ της οποίας συγκαταλέγεται και η επίμαχη έκταση, στην οποία κατασκευάσθηκε το Κ.Υ.Τ Αργυρούπολης. Εξαιτίας της κατά τα άνω υπαίτιας και παράνομης κατασκευής του έργου μέσα σε αναδασωτέα περιοχή χωρίς την δημιουργία ζώνης υψηλού πρασίνου μεταξύ της εγκαταστάσεως και του οικιστικού ιστού υποβαθμίστηκε παρανόμως και υπαιτίως σημαντικά το φυσικό περιβάλλον της Β' ζώνης Υμηττού, του οποίου τα οφέλη δικαιούνταν να απολαμβάνουν οι ενάγοντες, που κατοικούν πλησίον της παραπάνω ζώνης στην περιοχή Αργυρούπολης. Περαιτέρω, η κατασκευή του έργου έχει θέσει σε κίνδυνο και θα θέσει και στο μέλλον την υγεία των εναγόντων, λόγω της εκπομπής ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας στην κατοικημένη περιοχή. Με την κατασκευή και λειτουργία του έργου η εναγόμενη δραστηριότητα επικίνδυνα και θέτει σε κίνδυνο τη ζωή, την υγεία των κατοίκων της περιοχής, σύμφωνα με τις επιστημονικές απόψεις που εκτίθενται ειδικότερα παρακάτω. Το ζήτημα της επιδράσεως των ηλεκτρομαγνητικών πεδίων στον ανθρώπινο οργανισμό έχει αποτελέσει αντικείμενο συστηματικής ερευνάς. Σε μελέτη σχετικά με τη διέλευση γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος υψηλής τάσεως μέσω Κρυονερίου ο καθηγητής **Απ. Παναγιώτου** (ομότιμος Κα-

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

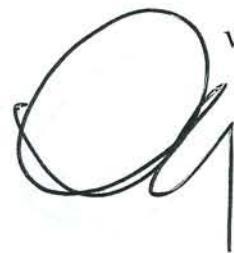

θηγητής Φυσικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και επιστημονικός συνεργάτης του CERN) σε έκθεση του αναφέρει ότι «τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία χαμηλών συχνοτήτων θεωρείται μάλλον βέβαιον ότι μπορούν να προκαλέσουν αντιδράσεις στα κύτταρα του ανθρωπίνου σώματος. Είναι δε συχνή η χρησιμοποίηση παρεμφερών H/M πεδίων σε κλινικές εφαρμογές θεραπείας των οστών μέσω της προκαλούμενης εκκρίσεως ασβεστίου» και προσθέτει πως «υπάρχουν ενδείξεις βιολογικών αποτελεσμάτων, που ελήφθησαν υπό την επίδραση H/M πεδίων, τα οποία συνδέονται έμμεσα με μηχανισμούς που προκαλούν αύξηση της ανάπτυξης και διαιρεσης του κυττάρου, για διάφορα είδη κυττάρων "in nitro" και "in vino"». Επιπρόσθετα, υφίσταται και αλληλεπίδραση του H/M πεδίου με τους καρδιακούς βηματοδότες, αφού σύμφωνα με μελέτες, H/M πεδία εντάσεως 3-14 KV είναι ικανά να προκαλέσουν παρεμβολή και να επηρεάσουν την ομαλή λειτουργία τους. Σύμφωνα με την έκθεση του ως άνω καθηγητή «μελέτες δείχνουν ότι η αύξηση του κινδύνου σε νεαρά άτομα είναι στατιστικά σημαντική για πεδία της τάξεως των 2-5 της mGauss και ότι υπάρχει δοσολογική απόκριση, δηλαδή αύξηση του κινδύνου αυξανομένου του πεδίου εκθέσεως». Εξάλλου, ο Πανελλήνιος Σύλλογος Διπλωματούχων Μηχανολόγων - Ηλεκτρολόγων αναφέρει τις ακόλουθες διατυπώσεις απόψεων επιστημόνων για την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία: 1) Ο κίνδυνος θανάτου από οξεία μυελώδη λευχαιμία αυξάνεται κατά 2,6 φορές για τους εργαζόμενους σε ηλεκτρολογικά επαγγέλματα, ιδίως για τους μηχανικούς τηλεπικοινωνιακών συστημάτων και τους ραδιοερα-

σιτέχνες. **2)** Το προσωπικό επισκευής ηλεκτρικών βλαβών, που εκτίθεται σε μη ιονισμένη ακτινοβολία, έχει κίνδυνο κατά 7 φορές μεγαλύτερο από συναδέλφους του με διαφορετική ασχολία να αναπτύξει καρκίνο διαφόρων ειδών και 4 φορές μεγαλύτερο κίνδυνο ανάπτυξης όγκων στον θυρεοειδή. **3)** Παρατηρήθηκαν περισσότερες αποβολές εγκύων που κατά τους χειμερινούς μήνες χρησιμοποιούσαν θερμαινόμενα στρώματα ύδατος ή ηλεκτρικές κουβέρτες. **4)** Τα πεδία γραμμών μεταφοράς ισχύος (50 Hz ή 60 Hz) προκαλούν καταστολή των λεμφοκυττάρων, τα οποία εντοπίζονται και προσπαθούν να προβάλουν την άμυνα του οργανισμού κατά του καρκίνου. **5)** Η έκθεση στα μαγνητικά πεδία (100 mT, 45 Hz) έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των τριγλυκεριδίων στο αίμα, αποδεκτή προειδοποίηση καρδιακών προβλημάτων. **6)** Οι έγκυοι γυναίκες που εργάζονται μπροστά σε VDU οθόνες Η/Υ έχουν, σε σχέση με άλλες εγκύους, 100% αύξηση των αποβολών **7)** Έρευνα στην Αγγλία κατέγραψε ότι κατοικία κοντά σε γραμμές μεταφοράς ισχύος συνδέεται στενά με σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία του ανθρώπου (συμπτώματα καταθλίψεως και αυτοκτονίας). Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Πατρών κ. **Νικ. Μπεράτης**, αναφέρει επίσης: «Οι πιο έκδηλες διαταραχές που προκαλούνται από την έκθεση στα ηλεκτρομαγνητικά πεδία είναι οι αλλαγές των εσωτερικών βιολογικών ρυθμών. Έχει αποδειχθεί ότι προκαλούνται αλλαγές του κιρκάδιου ρυθμού στα θηλαστικά, οι οποίες μπορούν να εξηγήσουν

τις διαταραχές της συμπεριφοράς και της δραστηριότητας που εμφανίζονται σε πειραματόζωα και ανθρώπους, που βρίσκονται μέσα σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία. Ανησυχητική είναι η βλάβη που προκαλείται στους όρχεις, με πιθανή εκδήλωση υπογεννητικότητας, η οποία φαίνεται ότι οφείλεται στην αύξηση της θερμοκρασίας, που προκαλούν τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία στους ιστούς του σώματος. Επίσης, μελέτες σε πειραματόζωα και παρατηρήσεις έχουν δείξει την πρόκληση καταρράκτη, μετά παραμονή στα πεδία αυτά. Μερικά άτομα επίσης, κατά την παραμονή τους σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία, προσλαμβάνουν διάφορους ήχους ή έχουν βοή στ' αυτιά ή αίσθημα κτυπημάτων. Επίσης, τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία αυξάνουν τον κίνδυνο εκδήλωσης καταστροφικών νοσημάτων, όπως όγκων του εγκεφάλου, καρκίνου κυρίως των μαστών σε άντρες και γυναίκες, καρκίνου των όρχεων και λευχαιμίας. Η αύξηση του κινδύνου για εκδήλωση των νοσημάτων αυτών ανέρχεται στο διπλάσιο έως τριπλάσιο του κινδύνου για το γενικό πληθυσμό» (*βλ. Κωνσταντίνο Στεφ. Τσίπηρα, http://www.buildings.gr/greek/meletie_efarmogi/bioclimate/geoviologia.htm* βλ. επίσης προσκομιζόμενες μελέτες Κ. Λιαλιούση, καθηγητή Ε.Κ.Π.Α., Βιολογικές Επιδράσεις ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας εκδ. Δίαυλος 1999, και Λ. Μαργαρίτη, σχετικά με τους κινδύνους για την υγεία από την Λειτουργία Κ.Υ.Τ. και γραμμών μεταφοράς Υ.Τ της ΔΕΗ όπου περαιτέρω παραπομπές σε αλλοδαπούς Συγγραφείς). Σημειώνεται ότι η Διεθνής Επιτροπή Προστασίας από τη Μη Ιοντίζουσα Ακτινοβολία (INCIRP), σε συνεργασία με τον

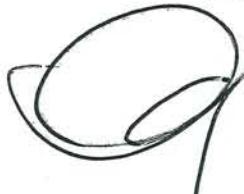
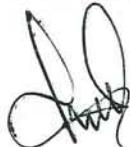
Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (WHO) και τη Διεθνή Επιτροπή Προστασίας από την Ακτινοβολία (IRPA), έχουν προτείνει από το 1998 ως όριο αποδεκτής έκθεσης του πληθυσμού σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία, τα 1.000 mGauss (μιλιγκάους). Ο **καθηγητής Λουκάς Μαργαρίτης**, καθηγητής Κυτταρικής Βιολογίας και Ραδιοβιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, σε σχετική έκθεση αναφέρει ότι «πρόσφατες έρευνες ενοχοποιούν μαγνητικά πεδία ακόμα και στο επίπεδο των 4 mG». Δηλαδή η τιμή που προτείνει η επιστημονική κοινότητα είναι 250 φορές κάτω από τα ισχυοντα όρια. Σε μετρήσεις της έντασης του μαγνητικού πεδίου που πραγματοποίησε ερευνητική ομάδα του Τμήματος Βιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών σε κατοικίες και σχολικά συγκροτήματα που βρίσκονται κοντά σε πυλώνες υψηλής και υπερυψηλής τάσης, καθώς και σε υποσταθμούς της ΔΕΗ, καταγράφηκαν τιμές 10 -20 mG, μέσα σε σχολικά συγκροτήματα και κοντά στα 50 mG σε αυλές πολυκατοικιών. **Οσον αφορά τον άνθρωπο, φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση με την εμφάνιση καρκίνου (λευχαιμίας) και σε παιδιά που ζουν κοντά σε πυλώνες ηλεκτρικού ρεύματος υπερυψηλής τάσης.** Έρευνα που πραγματοποιήθηκε στη Βρετανία έδειξε ότι ο κίνδυνος υφίσταται ακόμη και σε απόσταση ώς 600 μέτρα από τον πυλώνα, σε απόσταση δηλαδή όπου τα μαγνητικά πεδία είναι τελείως εξασθενημένα. «Η έρευνα δείχνει, παράλληλα, ότι τα παιδιά που ζουν σε απόσταση 200 μέτρων από πυλώνες ηλεκτρικού ρεύματος

έχουν 70% περισσότερες πιθανότητες να αναπτύξουν λευχαιμία σε σχέση με παιδιά που ζουν αλλού. Επίσης, τα παιδιά που ζουν σε απόσταση από 200 έως 600 μέτρα από τους πυλώνες έχουν 23% περισσότερες πιθανότητες να παρουσιάσουν την ασθένεια». Εκτός από τον επηρεασμό των ανηλίκων, σε σχετική μελέτη αναφέρεται ότι ενήλικοι που ζούσαν τα πρώτα 5 χρόνια της ζωής τους σε απόσταση μέχρι 300 μέτρων από αγωγούς μεταφοράς υπερυψηλής τάσης είχαν κατά 1,3 φορές περισσότερες πιθανότητες να αναπτύξουν καρκίνο σε σχέση με αυτούς που ζούσαν σε απόσταση μεγαλύτερη των 300 μέτρων.² **Το Εργαστήριο Ηλεκτρομαγνητικής Βιολογίας** του Τμήματος Βιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών σε επιστημονική ανακοίνωση, που έχει ήδη δημοσιευθεί στο διεθνές επιστημονικό περιοδικό *Reviews on Environmental Health* (2010; 25: 307-317) επισημαίνει την ανάγκη μείωσης των ορίων έκθεσης στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία. Επτά ερευνητές από 5 χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδος (Yuri Grigoriev, Olle Johansson, Lloyd Morgan, Elihu Richter, Cindy Sage *Αδαμαντία Φραγκοπούλου, Λουκάς Μαργαρίτης*), επισημαίνουν τον κίνδυνο για επιτακτική ανάγκη μείωσης των ορίων έκθεσης στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, βάση τελευταίων αποτελεσμάτων επιστημονικών μελετών. Οι επιστήμονες συνιστούν συγκεκριμένα όρια έκθεσης για τις διάφορες συχνότητες του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος, που χρησιμοποιεί η ασύρματη τεχνολογία, καθώς και για τα μαγνητικά πεδία υπερχαμηλών συχνοτήτων που δημιουργούνται από τη διανομή και κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

27ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

(βλ. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21268443>). Ακόμα πιο πρόσφατα (6 Μαΐου 2011, έγγραφο 12608), το Συμβούλιο της Ευρώπης κατέληξε σε ψήφισμα, το οποίο απευθύνει κάλεσμα σε όλες τις κυβερνήσεις να λάβουν «όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη μείωση της έκθεσης σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία» καθώς επιστημονικές μελέτες έδειξαν ότι η έκθεση σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία συνδέεται με την αϋπνία, την κατάθλιψη, τον καρκίνο του εγκεφάλου και του δέρματος, την ανδρική στειρότητα και τη λευχαιμία (βλ. Resolution 1815 (2011) «The potential dangers of electromagnetic fields an their effect on the environment» (<http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta11/ERES1815.htm>). Βάσει των όσων εκτέθηκαν παραπάνω, η εγκατάσταση των ως άνω πυλώνων υψηλής τάσεως (Υ.Τ) της ΔΕΗ σε μικρή απόσταση από κατοικημένη περιοχή και σε χώρο που διαμένουν εναίσθητες ομάδες πληθυσμού προκαλεί κινδύνους από την έκθεση τους στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία. Το δικαστήριο, θεωρεί ότι η σωματική και ψυχική υγεία αποτελούν υπέρτατο προστευόμενο αγαθό της προσωπικότητας του ατόμου, και ότι το περιβάλλον ως ζωτικός χώρος εντός του οποίου αναπτύσσεται, κινείται και δημιουργεί ο άνθρωπος αποτελεί ένα από τα αγαθά, που απαρτίζουν την προσωπικότητα του ατόμου. Η αξιολόγηση όχι μόνον των αποδεδειγμένων κινδύνων (που προσήκει στην αρχή της προλήψεως), αλλά και των πιθανών που προέρχονται από την ηλεκτρομαγνητική

ακτινοβολία των σταθμών Υ.Τ και μπορούν να δημιουργήσουν αρνητικές επιδράσεις στην υγεία του ανθρώπου (αφού από τις μελέτες υπάρχουν σοβαρές επιστημονικές απόψεις για τις εκπτώσεων της εν λόγω ακτινοβολίας για τη δημιουργία όγκων, λευχαιμίας, νευρολογικών διαταραχών κλπ.), σε συνδυασμό με τις προπαρατεθείσες επιστημονικές απόψεις, δημιουργεί σε κάθε περίπτωση τεκμήριο υπέρ της υγείας του ανθρώπου και του περιβάλλοντος, με βάση την αρχή της προφυλάξεως (βλ. σχετ. ΕφΠατρ 182/2001 ΠερΔικ 2/2001.249, με σημ. Τ. Νικολόπουλον, η οποία συνιστά γενική αρχή τον κοινοτικού δικαίου). Σύμφωνα με την εν λόγω αρχή, πρέπει να λαμβάνονται μέτρα προφυλάξεως, όταν υπάρχουν επαρκείς λόγοι να θεωρείται ότι η εγκατάσταση των σταθμών πλησίον σχολείων και χώρων συγκεντρώσεως κοινού) δημιουργεί κινδύνους ανεπανόρθωτης βλάβης στη σωματική και ψυχική υγεία των αιτούντων, κατοίκων της εν λόγω περιοχής, καθώς και στο περιβάλλον. Η εναγόμενη εταιρεία δεν έχει λάβει μέτρα προστασίας της υγείας των εναγόντων με την απομάκρυνση των παραπάνω πυλώνων Υ.Τ, αλλά εξακολουθεί να λειτουργεί, παρά τις εύλογες διαμαρτυρίες των εναγόντων. Σημειώνεται επίσης ότι οι κίνδυνοι από τη διέλευση των εναερίων γραμμών μεταφοράς ρεύματος υψηλής τάσης (150.000 Volts) για τη δημόσια υγεία από την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία είναι υπαρκτοί και γι' αυτό δικαιολογημένα κάτοικοι και τοπικοί φορείς ζήτησαν επανειλημμένα και ζητούν την αποξήλωση και μεταφορά των πυλώνων σε άλλο σημείο εκτός κατοικημένης περιοχής, (βλ. σχετ. ερωτήσεις στη Βουλή των Βουλευ-

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

28ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

τών *K. Μητσοτάκη και Φ. Κουβέλη* κατά τα έτη 2006 και 2007). Και ενώ αναγνωρίσθηκε το δίκαιο των αιτημάτων αυτών και υπήρξε υπόσχεση για την απομάκρυνση αυτών μέχρι το 2010, εν τούτοις η απομάκρυνση δεν έχει μέχρι σήμερα συντελεστεί, παρά τις έντονες αντιδράσεις των κατοίκων και επιστημονικών φορέων, που τονίζουν την βλαπτικότητα (για τη υγεία) του έργου και την υποβάθμιση του αισθητικού τοπίου και του περιβάλλοντος (*βλ. και ΕΜΠ, κατευθύνσεις Χωροταξικής Οργάνωσης και Προστασίας Ορεινού Όγκου Υμηττού, Ιούνιος 2010, σ. 37, όπου επισημαίνεται ότι « Η κατασκευή χωρίς νόμιμη αδειοδότηση πυλώνων υψηλής τάσης προκαλεί καταστροφικές επιπτώσεις στη δασική βλάστηση και το περιβάλλον του Υμηττού (αποψίλωση) με υψηλή υποβάθμιση του αισθητικού τοπίου και παράλληλη αύξηση του κινδύνου πρόκλησης δασικών πυρκαγιών».*). Σημειώνεται επίσης, ότι η εναγόμενη έχει πραγματοποιήσει από μόνη της το παραπάνω αναφερόμενο έργο αναπτύσσοντας τη σχετική πρωτοβουλία υλοποίησης του έργου, αγνοώντας συστηματικά τις αντιδράσεις των κατοίκων που υφίστανται τις βλαπτικές συνέπειες. Επομένως, έχει αποκλειστική υπαιτιότητα για τις βλαπτικές επιπτώσεις της δραστηριότητάς της. Η εναγόμενη εταιρεία συνομολογεί την εκπομπή ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας, πλην όμως υποστηρίζει ότι η εκπεμπόμενη ποσότητα δεν επιφέρει βλάβη της υγείας των εναγόντων, που κατοικούν πλησίον των πυλών Υψηλής Τάσεως. Όμως, σύμφωνα με όσα εκτε-

θήκαν παραπάνω, ενόψει της ποσότητας του μεταφερομένου ηλεκτρικού φορτίου, της πολύ μικρής αποστάσεως των κατοικιών (μικρότερης των 150 μέτρων) από τους πυλώνες Y.T, ο ισχυρισμός αυτός δεν έχει ουσιαστική βασιμότητα. Σε κάθε περίπτωση, όμως και αν ακόμη ήθελε θεωρηθεί ότι υπάρχει διάσταση επιστημονικών απόψεων, ενόψει της αρχής της προφύλαξης, η έννοια της οποίας αναλύθηκε παραπάνω, υπάρχουν σοβαρές επιστημονικές αποδείξεις ως προς το υποστατό και τη σοβαρότητα των αρνητικών επιδράσεων των ακτινοβολιών.

Ενόψει των όσων εκτέθηκαν παραπάνω, από την υπαίτια και παράνομη συμπεριφορά της εναγόμενης εταιρείας, με την οποία επέρχεται: α) προσβολή στη σωματική και ψυχική υγεία αυτών και β) υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής που κατοικούν, τα οφέλη του οποίου έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν οι ενάγοντες, οι τελευταίοι δικαιούνται χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης. Ενόψει του βαθμού του πταίσματος της εναγομένης, του είδους της προσβολής, της βλάβης των εναγόντων, της περιουσιακής και κοινωνικής καταστάσεως των μερών, το δικαστήριο κρίνει ότι για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης απαιτείται το ποσό των 10.000 ευρώ για τον κάθε ενάγοντα. Η άσκηση του δικαιώματος των εναγόντων δεν είναι καταχρηστική, αφού δεν υπερβαίνει τα όρια που θέτουν η καλή πίστη, τα χρηστά ήθη και ο κοινωνικός και οικονομικός σκοπός του δικαιώματος, ενόψει του ότι δεν αποδείχθηκε ότι το παρανόμως κατασκευασθέν έργο ήταν απολύτως αναγκαίο και επιβεβλημένο από το δημόσιο συμ-

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

φέρον, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες ηλεκτροδοτήσεως. Περαιτέρω, θα πρέπει να σημειωθεί ότι από το χρόνο τέλεσης της αδικοπραξίας της εναγόμενης, που φέρεται τελεσθείσα το καλοκαίρι του 2004, οπότε και ολοκληρώθηκε η κατασκευή του επίμαχου έργου και άρχισε η λειτουργία του αναβαθμισμένου Κ.Υ.Τ μέχρι την άσκηση των ενδίκων αγωγών δεν πέρασε χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από πέντε έτη και συνεπώς δεν υπέκυψε σε παραγραφή η σχετική αξίωση των εναγόντων, όπως ορθά το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε. Είναι, επομένως, αβάσιμος ο σχετικός λόγος της έφεσης της εναγομένης. Περαιτέρω, όσον αφορά την αξίωση αποζημίωσης λόγω της μειώσεως της αξίας των κατοικιών, που αναφέρεται στην με αριθμ. καταθ. 7196/2005 αγωγή, σημειώνονται τα ακόλουθα: Ενόψει: **α)** της προσβολής της σωματικής και ψυχικής υγείας αυτών και **β)** της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής που κατοικούν, οι οικίες των εναγόντων έχουν υποστεί μείωση της αξίας τους, το μέγεθος της οποίας όμως δεν αποδείχτηκε, αφού οι ενάγοντες δεν προσκόμισαν επαρκή αποδεικτικά μέσα για το ύψος της εμπορικής αξίας των ακινήτων τους και δη συμβόλαια αγοραπωλησιών, ως κρίσιμα συγκριτικά στοιχεία, προκειμένου το δικαστήριο να σχηματίσει δικανική πεποίθηση για την αξία των ιδιοκτησιών και περαιτέρω και την αιτούμενη αποζημίωση λόγω μείωσης της αξίας αυτών. Ενόψει αυτών, η σχετική αξίωση είναι κατ' ουσίαν αβάσιμη.

Ενόψει αυτών, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που κρίνοντας ορισμένες και νόμιμες τις ένδικες αγωγές (άρθρα 297, 298, 299, 330 εδ 2, 346, 914, 922 ΑΚ, 70 και 216 ΚΠολΑ), επιδίκασε στους ενάγοντες ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης το ποσό των 500 ευρώ, έσφαλε ως προς την εκτίμηση των αποδείξεων. Περαιτέρω, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που απέρριψε την με αριθ. καταθ. **7196/3.8.2005** αγωγή αυτή ως προς την αξίωση αποζημίωσης λόγω της μειώσεως της αξίας των κατοικιών, έστω και με άλλη αιτιολογία σωστά κατ' αποτέλεσμα έκρινε και επομένως η ένδικη έφεση των εναγόντων, κατά το μέρος που αφορά την αγωγή αυτή, είναι αβάσιμη.

Επομένως, ενόψει των όσων εκτέθηκαν παραπάνω, πρέπει: **α)** να απορριφθεί κατ' ουσίαν η έφεση ης εναγόμενης εταιρείας, **β)** ν' απορριφθεί κατ' ουσία η έφεση των εναγόντων, κατά το μέρος που αφορά την αξίωση αποζημίωσης λόγω μείωσης της αξίας των ακινήτων, που περιλαμβάνεται στη με αριθμό καταθ. **7196/2005** αγωγή και **γ)** να γίνει δεκτή η έφεση των εναγόντων κατ' ουσία, κατά το μέρος που αφορά την χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, να εξαφανιστεί η εκκαλούμενη απόφαση, να κρατηθεί η υπόθεση αυτή από το δικαστήριο αυτό και ακολούθως να γίνουν δεκτές εν μέρει οι ως άνω αγωγές κατ' ουσία και να αναγνωρισθεί ότι η εναγόμενη υποχρεούται να καταβάλει στον κάθε ενάγοντα 10.000 ευρώ, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής μέχρι την εξόφληση.

Κατά την άποψη του Εφέτη Σωτηρίου Τσιμπέρη έπρεπε κατ' αποδοχή της έφεσης της εναγόμενης να απορριφθούν

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

30ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του Εφετείου Αθηνών.-

ως ουσιαστικά αβάσιμες αμφότερες οι αγωγές και απορριφθεί η έφεση των εναγόντων. Ειδικότερα, κατά την άποψη της μειοψηφίας:

Από τις διατάξεις των άρθρων 914, 297, 298 και 330 του Α.Κ. συνάγεται, ότι η ευθύνη για αποζημίωση από αδικοπραξία προϋποθέτει συμπεριφορά παράνομη και υπαίτια, επέλευση της ζημίας και ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ συμπεριφοράς του δράστη και ζημίας.

Παράνομη είναι η συμπεριφορά που αντίκειται σε απαγορευτικό ή επιτακτικό κανόνα δικαίου, ο οποίος προστατεύει δικαίωμα ή συγκεκριμένο συμφέρον του ζημιωθέντος, μπορεί δε να συνίσταται σε θετική ενέργεια ή παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας από διάταξη νόμου ή από προηγούμενη συμπεριφορά του δράστη ή από υπάρχουσα έννομη σχέση μεταξύ αυτών ή από την καλή πίστη κατά την κρατούσα κοινωνική αντίληψη και ειδικότερα, όταν ο δράστης δημιούργησε ορισμένη επικίνδυνη κατάσταση, οπότε είχε υποχρέωση να λάβει πριν και μετά τη δημιουργία της επικίνδυνης κατάστασης, κάθε ενδεικνυόμενο από τις περιστάσεις, σύμφωνα με τους κανόνες της τέχνης, της επιστήμης και της κοινής πείρας, μέτρο, έστω και μη προβλεπόμενο από ειδική διάταξη νόμου για προστασία των τρίτων από την πρόκληση σ' αυτούς οποιασδήποτε ζημίας (Α.Π. 1535/2011 Ελ.Δνη 53.361, ΑΠ. 1629/2010 Ελ.Δνη 52.381, ΑΠ. 347/2010 Ελ.Δνη 53.1254.ΑΠ. 634/2009 Ελ.Δνη 52. 385). Αιτιώδης συνάφεια υπάρχει, όταν η πράξη ή η παράλειψη

του ευθυνόμενου προσώπου, ήταν κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και της λογικής ικανή και μπορούσε αντικειμενικά να επιφέρει κατά τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων το επιζήμιο αποτέλεσμα και το επέφερε στη συγκεκριμένη περίπτωση (Α.Π. 1535/2011 ο.π., Α.Π.41/2010 Ελ. Δνη 52.376, Α.Π. 75/2005 Ελ.Δνη 46.732). Έτσι, αν μετά την πράξη του παρανομήσαντος παρεμβάλλεται πράξη τρίτων προσώπων, που στηρίζεται στην κατά τις κείμενες διατάξεις ελεύθερη βούλησή τους, τότε επέρχεται διακοπή του αιτιώδους συνδέσμου και οι συνέπειες της τελευταίας πράξης δεν μπορεί να καταλογιστεί στον αρχικό δράστη (Ε.Α. 1414/2009 Ελ.Δνη 51.1666, Ε.Α. 9017 /2003 αδημ., Γεωργιάδη-Σταθόπουλου Αστικός Κώδικας τόμ.11 άρθ. 297, 298 αριθ.72-81).

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

Περαιτέρω, κατά τη διάταξη του άρθρου 57 του Α.Κ., όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον, αξίωση δε αποζημίωσης, σύμφωνα με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες, δεν αποκλείεται. Στην έννοια του δικαιώματος επί της προσωπικότητας, περιλαμβάνονται όλα τα άνλα αγαθά, τα οποία συνδέονται αναπόσπαστα με το πρόσωπο και ανήκουν σ' αυτό, όπως τα σωματικά και ψυχικά αγαθά, στοιχεία του ιδιωτικού βίου και της σφαίρας του απορρήτου, μεταξύ δε αυτών περιλαμβάνεται και η κοινωνική ατομικότητα του ανθρώπου. Το δικαίωμα χρήσης των κοινοχρήστων πραγμάτων (άρθ. 967, 968 - 970 του Α.Κ.) όπως είναι ο ατμοσφαιρικός αέρας, που εντάσσεται στη ευρύτερη έννοια του περιβάλ-

31ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

λοντος, αποτελεί αυτοτελή εκδήλωση του δικαιώματος επί της προσωπικότητας, όπως προσδιορίζεται από τη διάταξη του άρθρου 57 Α.Κ. Το βάθος του δικαιώματος στην προσωπικότητα προσδιορίζεται εννοιολογικά και με τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 5 παρ 1, 2, 5 και 24 παρ. 1 του Συντάγματος, η δε συμπεριφορά με την οποία διαταράσσεται από τρίτους στοιχείο περιβαλλοντολογικό κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να αλλοιώνεται ή να καταργείται η κοινή ωφέλεια, που πηγάζει από τη χρήση συγκεκριμένου πράγματος, είτε να καθίσταται αδύνατη η χρήση του στοιχείου τούτου, συνιστά παράνομη προσβολή, κατά τις διατάξεις των άρθρων 57 και 970 του Α.Κ., όπως αυτές εμπλουτίζονται από το άρθρο 24 του Συντάγματος. Έτσι η με οποιοδήποτε τρόπο προσβολή στοιχείου του ζωτικού χώρου του ανθρώπου, όπως ρύπανση της συνιστά προσβολή θεμελιώδους συνταγματικού δικαιώματος, της αξίας του προσώπου, την οποία δεν μπορεί να νομιμοποιήσει οποιαδήποτε κανονιστική διάταξη της κοινής νομοθεσίας, αφού μια τέτοια διάταξη θα είναι αντισυνταγματική και παράνομη. Η αναγωγή του φυσικού περιβάλλοντος σε αυτοτελώς προστατευόμενο κοινόχρηστο αγαθό, καθιερώνει κοινωνικό δικαίωμα επί του περιβάλλοντος και η παράνομη παραβίαση του δικαιώματος απόλαυσης των περιβαλλοντικών αγαθών συνιστά παράνομη προσβολή της προσωπικότητας του παρεμποδιζόμενου, η οποία παρέχει σ' αυτόν τις προβλεπόμενες από τα άρθρα 57 και 59 του Α.Κ. αξιώσεις για άρση της προσβολής και

παύσης αυτής στο μέλλον, καθώς και, αν συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις, αποζημίωσης και χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης (Α.Π. 1731/2006 Ελ.Δνη 48.204). Η προστασία του δικαιώματος της προσωπικότητας διά μέσου των παραπάνω διατάξεων του Α.Κ., απαιτεί τη συνδρομή των προϋποθέσεων α) της προσβολής του δικαιώματος χρήσης, που συνίσταται στη διατάραξη από τρίτους κάποιου περιβαλλοντικού στοιχείου κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να καταργείται ή να αλλοιώνεται η κοινή ωφέλεια που πηγάζει από τη χρήση του συγκεκριμένου πράγματος ή προσβολή της υγείας (σωματικής ή ψυχικής) του προσώπου και β) του παράνομου χαρακτήρα της προσβολής, δηλαδή ύπαρξη συμπεριφοράς αντίθετης με τις επιταγές ή τις απαγορεύσεις της έννομης τάξης, που προσβάλλει την κοινή χρήση ή την κοινή ωφέλεια κοινού σε όλους ή κοινόχρηστου πράγματος ή τη σωματική ή ψυχική υγεία του ατόμου.

Για την άσκηση αγωγής με αίτημα την προστασία της προσωπικότητας νομιμοποιείται ο χρήστης του συγκεκριμένου ζωτικού χώρου, το οποίο υφίσταται προσβολή και επιπλέον της νομιμοποίησης για την παραδεκτή άσκησή της απαιτείται και η ύπαρξη εννόμου συμφέροντος του διαδίκου (άρθ. 68 Κ.Πολ.Δ.).

Εξάλλου, κατά το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 1650/1986 «περί προστασίας του περιβάλλοντος», οι βασικοί στόχοι του νόμου τούτου είναι, μεταξύ άλλων, και η αποτροπή της ρύπανσης και γενικότερα της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, η λήψη όλων των αναγκαίων για το σκοπό αυτό προληπτικών μέτρων και η διασφάλιση της ανθρώπινης υπο-

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

32ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

βάθμισης του περιβάλλοντος και ειδικότερα από τη ρύπανση και τις οχλήσεις. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του νόμου τούτου, ως περιβάλλον νοείται το σύνολο των φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων και στοιχείων που βρίσκονται σε αλληλεπίδραση και επηρεάζουν την οικολογική ισορροπία, την ποιότητα της ζωής, την υγεία των κατοίκων, την ιστορική και πολιτιστική παράδοση και τις αισθητικές αξίες. Ρύπανση δε είναι η παρουσία στο περιβάλλον ρύπων, δηλαδή κάθε είδους ουσιών, θορύβου, ακτινοβολίας ή άλλων μορφών ενέργειας σε ποσότητα, συγκέντρωση ή διάρκεια που μπορούν να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία στους ζωντανούς οργανισμούς και στα οικοσυστήματα ή υλικές ζημίες και γενικά να καταστήσουν το περιβάλλον ακατάλληλο για τις επιθυμητές χρήσεις του. Ως υποβάθμιση δε του περιβάλλοντος νοείται η πρόκληση από ανθρώπινες δραστηριότητες ρύπανσης ή οποιασδήποτε άλλης μεταβολής στο περιβάλλον, η οποία είναι πιθανό να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικολογική ισορροπία, στην ποιότητα ζωής και στην υγεία των κατοίκων, στην ιστορική κληρονομιά και στις αισθητικές αξίες (Α.Π. 743/2006 Ποιν. ΧΡ. 2007. 155, Α.Π. 1521/2004 Ελ,Δνη 45.1560).

Περαιτέρω, κατά τα άρθρα 1 και 2 του Κ.Πολ.Δ., τα πολιτικά δικαστήρια, όταν κρίνουν επί των ιδιωτικών διαφορών, οι οποίες υπάγονται σ' αυτά, δικαιούνται, εφόσον τούτο δεν αποκλείστηκε από το νόμο, να εξετάσουν παρεμπιπτόντως το κύρος και τη νομιμότητα των πράξεων της

διοίκησης, ερευνώντας αν τα όργανα της διοίκησης ενήργησαν κατά τους διαγραφόμενους από το νόμο όρους και τύπους και εντός της ανήκουσας σ' αυτό εξουσίας, χωρίς να δύνανται να ελέγχουν και την ουσιαστική τους κρίση ως προς την ύπαρξη ή μη των πραγματικών προϋποθέσεων εφαρμογής του νόμου (Α.Π. 1257/2000 Ε.Εργ.Δ. 2002.418, Α.Π. 973/1997 ΝοΒ 1998.957, Ε.Α.1414/2009 ο.π.).

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, κατά την άποψη της μειοψηφίας, από όλα τα προαναφερόμενα αποδεικτικά μέσα αποδείχθηκαν τα ακόλουθα:

Η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας υψηλής τάσης (ΥΤ) γίνεται διαμέσου ενός «Συστήματος», δηλαδή ενός διασυνδεμένου δικτύου, με σκοπό την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος σε τελικούς πελάτες ή σε διανομείς. Το Σύστημα, σύμφωνα με το άρθ. 2 στοιχ. 16 του ν. 2773/1999 (ήδη άρθ. 2 παρ. 3 περ. ιε του ν.4001/2011), είναι οι γραμμές μεταφοράς (ΓΜ) και όλες οι εγκαταστάσεις, εξοπλισμός και εγκαταστάσεις ελέγχου, όπως και τα κέντρα υπερυψηλής τάσης (εφεξής ΚΥΤ), που απαιτούνται για την ομαλή ασφαλή και αδιάλειπτη διακίνηση ηλεκτρικής ενέργειας από ένα σταθμό παραγωγής σε έναν υποσταθμό, από έναν υποσταθμό σε άλλον ή προς ή από οποιαδήποτε διασύνδεση. Το Σύστημα, το οποίο ξεκινά από τους σταθμούς παραγωγής και φθάνει στα μεγάλα αστικά κέντρα και τις ηλεκτροβόρες βιομηχανίες, αποτελείται από υποσταθμούς (Υ/Σ), κέντρα υπερυψηλής τάσης (ΚΥΤ) και γραμμές μεταφοράς (ΓΜ). Η εναγομένη στα πλαίσια της επιχειρηματικής της δραστηριότητας και της ενεργειακής πολιτικής της χώρας είχε σχεδιάσει από τη

33ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

δεκαετία του 1960 πέντε KYT για την τροφοδότηση με ηλεκτρική ενέργεια της ευρύτερης περιοχής του λεκανοπεδίου της Αττικής, δηλαδή των KYT Κουμουνδούρου, Αχαρνών, Αγ. Στεφάνου, Παλλήνης και Αργυρούπολης. Το KYT Αργυρούπολης σχεδιάστηκε για την εξυπηρέτηση των ενεργειακών αναγκών του Κέντρου των Αθηνών και των Νοτίων Προαστίων διασυνδέοντας τούτο δια μέσου πλευράς 150 KV με αντίστοιχα κέντρα διανομής φορτίου της Αττικής, ολοκληρώθηκε δε και άρχισε να λειτουργεί από το έτος 1974 σε ιδιόκτητη έκταση της εναγομένης στα όρια του πολεοδομικού σχεδίου των Δήμων Ηλιούπολης και Αργυρούπολης, που είχε περιέλθει σ' αυτή με αναγκαστική απαλλοτρίωση κατά τα έτη 1967 (ΦΕΚ 65/Τ.Δ/12-6-1967) και 1974 (ΦΕΚ 190/Τ.Δ./20-7-1974), επιφάνειας 96.660 τ.μ. και 41.718 τ.μ. αντίστοιχα. Όλη η απαλλοτριωθείσα έκταση υπάγεται κατά το άρθ. 3 του από 31-8-1978 Π.Δ. «περί καθορισμού ζωνών ρυθμίσεως και προστασίας του όρους Υμηττός» στη Β ζώνη προστασίας τούτου, η οποία καθορίζεται ως περιοχή εγκαταστάσεων μόνο κοινωφελών λειτουργιών, εντός της οποίας επιτρέπεται η δόμηση μόνο κτιρίων χρήσεως αθλητισμού, πολιτιστικών εκδηλώσεων, νοσοκομείων θεραπευτηρίων, διδακτηρίων, ορφανοτροφείων και γενικά κτιρίων για εξυπηρέτηση αναλογών εναγών σκοπών. Η επίμαχη έκταση έχει εξαιρεθεί από τις σχετικές αποφάσεις που κήρυξαν αναδασωτέα τη Β ζώνη του Υμηττού με τις 1357/23-10-1985, 2689/1-7-1992 και 341/29-4-2002

αποφάσεις του Νομάρχη Ανατολικής Αττικής και του Διευθυντή Δασών Αν Αττικής. Από το έτος 1995 η εναγόμενη ως κοινωφελής δημόσια επιχείρηση, στα πλαίσια της υποχρέωσής της και των αυξημένων αναγκών για επαρκή κάλυψη με ηλεκτρική ενέργεια του κέντρου των Αθηνών και των νοτίων προαστίων, έκρινε απαραίτητη την αναβάθμιση και επέκταση του παραπάνω ΚΥΤ σε 400/150 KV.

Το έργο χωροθετήθηκε με το άρθρο 24 του ν. 2517/1997, με το οποίο είχε προβλεφθεί η δημιουργία ζώνης υψηλού πρασίνου μεταξύ των νέων προγραμματισμένων εγκαταστάσεων και του οικιστικού ιστού, υπήρχε δε για την προέγκριση και η θετική εισήγηση του Οργανισμού Αθήνας (με αριθ. εγγρ. 5916/19-6-1996). Σύμφωνα με τον παραπάνω νόμο για την εκτέλεση του έργου απαιτούνταν έκδοση οικοδομικής άδειας και έγκριση των περιβαλλοντικών όρων με κοινή υπουργική απόφαση μετά από αίτηση της εναγόμενης. Για το σκοπό αυτό η εναγομένη συνέταξε, κατά το άρθ. 5 παρ. 1 του ν. 1650/1986, και υπέβαλε στο Νομαρχιακό Συμβούλιο Αττικής μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (Μ.Π.Ε) το οποίο γνωμοδότησε θετικά με την 125/9-7-1998 γνωμοδότησή του. Αρχικά οι περιβαλλοντικοί όροι εγκρίθηκαν με την 115990/1998 κοινή υπουργική απόφαση (ΚΥΑ) ΥΓΠΕ ΧΩΔΕ - ΥΠ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - ΥΠ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ - ΥΠ. ΥΓΕΙΑΣ. Στη συνέχεια όμως η ΚΥΑ ακυρώθηκε με την 2275/2000 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας (εφεξής ΣΤΕ), με την αιτιολογία ότι η έγκριση αυτών θα έπρεπε να γίνει με απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής του Οργανισμού Αθήνας, δεδομέ-

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

34ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

νου ότι το συγκεκριμένο έργο είχε ενταχθεί στα Ολυμπιακά έργα και είχε κριθεί αναγκαία η αναβάθμιση του ΚΥΤ Αργυρούπολης για τις ενεργειακές ανάγκες κάλυψης των Ολυμπιακών αγώνων του 2004, που είχε αναλάβει η Ελλάδα. Στη συνέχεια το έργο χωροθετήθηκε εκ νέου με τις ίδιες προϋποθέσεις με το άρθ. 3 του ν. 2947/2001 περί Ολυμπιακών Έργων Υποδομής, με την παράγραφο 2 του οποίου επιβλήθηκε και ειδική ρύθμιση για έγκριση περιβαλλοντικών όρων από τους υπουργούς ΠΕΧΩΛΕ, Ανάπτυξης Πολιτισμού και Υγείας. Επακολούθησε η υποβολή νέας αίτησης της εναγόμενης συνοδευόμενης από την αναγκαία μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ). Κατά το άρθρο 5παρ. 1 του ν. 1650/1986 η ΜΙ ΙΕ πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον: α) περιγραφή του έργου ή της δραστηριότητας με πληροφορίες για το χώρο εγκατάστασης, το σχεδιασμό και το μέγεθος του, β) εντοπισμό και αξιολόγηση των βασικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, γ) περιγραφή των μέτρων για την πρόληψη, μείωση ή αποκατάσταση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, δ) εξέταση εναλλακτικών λύσεων και υπόδειξη των κύριων λόγων της επιλογής της προτεινόμενης λύσης και ε) απλή περίληψη του συνόλου της μελέτης. Στη συνέχεια εκδόθηκε η 69269/5387/ 24-10-1990 κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Εθνικής Οικονομίας, Πολιτισμού, Εμπορικής Ναυτιλίας, Τουρισμού, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, με την οποία καθορίστηκαν ειδικότερα τα έργα, οι δραστηριότητες

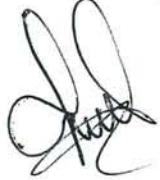
και το περιεχόμενο των ΜΠΕ, θεσπίστηκε διαδικασία «προέγκρισης χωροθέτησης» και στην πρώτη από τις δύο κατηγορίες στις οποίες εντάχθηκαν τα συγκεκριμένα έργα και δραστηριότητες, κατατάχθηκαν οι εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ισχύος μεγαλύτερης από 5 MW και οι γραμμές μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας με τις συνοδευτικές αυτών εγκαταστάσεις (υποσταθμούς), τάσης μεγαλύτερης από 150 KV. Σύμφωνα με τη ΜΠΕ της εναγομένης η επιλογή της συγκεκριμένης θέσης εγκατάστασης έγινε με κριτήρια τις τεχνικές δυνατότητες για την εξυπηρέτηση των ενεργειακών αναγκών του Κέντρου των Αθηνών και των Νοτίων Προαστίων, τη δυνατότητα διασύνδεσης δια μέσου πλευράς 150 KV με αντίστοιχα κέντρα διανομής φορτίου της Αττικής, το ότι η συγκεκριμένη θέση βρίσκεται στο κέντρο βάρους των φορτίων των προς εξυπηρέτηση περιοχών (Αργυρούπολης, Αλίμου, Αγ. Δημητρίου, Γλυφάδας, Ηλιούπολης), τη σύνδεση του συγκεκριμένου ΚΥΤ με το ενεργειακό κέντρο Λαυρίου, τη μικρότερη κατά το δυνατό επίπτωση στο περιβάλλον και την αδυναμία εξεύρεσης άλλης εναλλακτικής λύσης. Για τον παραπάνω σκοπό εκδόθηκε από την πολεοδομία της Νομαρχίας Αθηνών η 772/20-6-2002 οικοδομική άδεια και στη συνέχεια η 59365/25-7-2002 απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, με την οποία χορηγήθηκε στην εναγόμενη άδεια εκτέλεσης των σχετικών εργασιών. Η παραπάνω απόφαση αναθεωρήθηκε αργότερα με την 23443/6-6-2003 απόφαση του ίδιου Υπουργού, με την οποία καταργήθηκε η πλευρά των 400 KV και ορίστηκε ότι θα κατασκευαστούν μόνο η πλευρά των 150 KV και

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

35ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

οι απαιτούμενες βάσεις για τα ικριώματα εισόδου των γραμμών από Παλλήνη και Λαύριο. Οι περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή του παραπάνω έργου αναβάθμισης και επέκτασης του ΚΥΤ Αργυρούπολης της εναγομένης εγκρίθηκαν με την 88547/26-11-2002 ΚΥΑ των Υπουργών ΠΕΧΩΔΕ, Ανάπτυξης, Πολιτισμού και Υγείας. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι στα δίκτυα μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, εξαιτίας του μεγάλου μήκους κύματος, δεν υπάρχει εκπομπή ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας. Υπάρχουν όμως όρια (στάθμες αναφοράς) για την έκθεση σε μεταβαλλόμενα ηλεκτρικά και μαγνητικά πεδία. Για την προστασία των ανθρώπων από έκθεσή τους στα ανωτέρω πεδία έχουν οριστεί όρια ασφάλειας, τα οποία αφορούν την τιμή της μαγνητικής επαγωγής (B) και την ένταση του μαγνητικού πεδίου (E). Σύμφωνα με την οδηγία της IECNIRP (Διεθνής Επιτροπή Προστασίας έναντι μη ιοντίζουσας ακτινοβολίας) του 1998, τη Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης του έτους 1999 για ηλεκτρομαγνητικά πεδία Ο HZ έως 300 Ghz και την κοινή υπουργική απόφαση του έτους 2002 περί προφύλαξης του κοινού από τη λειτουργία διατάξεων εκπομπής ηλεκτρομαγνητικών πεδίων χαμηλών συχνοτήτων, οι τιμές B και E για συνεχή έκθεση του κοινού σε πεδία συχνότητας 50 Ηζ (συχνότητα λειτουργίας των ευρωπαϊκών ενεργειακών ηλεκτρικών δικτύων και των συνήθων συσκευών των ηλεκτρικών εγκαταστάσεων), είναι B = 100 μΤ και E = 5 KV/m.

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

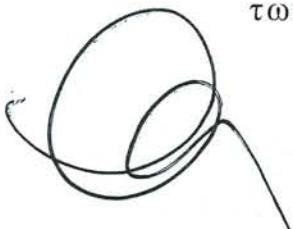
Για επαγγελματική απασχόληση οι τιμές αυτές είναι, σύμφωνα με την παραπάνω οδηγία της IK-NIRP, μεγαλύτερες και ανέρχονται σε $B = 500 \mu\text{T}$ και $E = 101 \text{ kv/m}$. Στην παραπάνω KYA ορίστηκε ότι για την εκτέλεση του συγκεκριμένου έργου θα ισχύουν οι παραπάνω βασικοί περιορισμοί και στάθμες αναφοράς και ειδικότερα ορίστηκε, ότι για τα τμήματα των γραμμών που διέρχονται από περιοχές που βρίσκονται εντός σχεδίου και των ορίων οικισμών ισχύουν οι στάθμες αναφοράς του πίνακα 7 της οδηγίας IKNIRP/1998 (ηλεκτρικό πεδίο 51 kv/m -μαγνητικό πεδίο $100 \mu\text{T}$) και σε κάθε άλλη περίπτωση οι στάθμες αναφοράς του πίνακα 6 της ίδιας οδηγίας (ηλεκτρικό πεδίο 10 kv/m - μαγνητικό πεδίο $500 \mu\text{T}$). Περαιτέρω, με την ίδια KYA καθορίστηκαν τα τεχνικά έργα και μέτρα αντιμετώπισης της υποβάθμισης περιβάλλοντος που επιβάλλονταν να κατασκευαστούν ή να ληφθούν. Τα μέτρα αυτά συνίστανται α) στη διαμόρφωση της διάταξης του KYT κατά τρόπο, ώστε όλες οι ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις να ευρίσκονται προς το κέντρο και το νοτιοανατολικό τμήμα του γηπέδου (προς τον Υμηττό), για να δημιουργείται ικανοποιητικός χώρος μεταξύ των εγκαταστάσεων και της περίφραξης, προκειμένου να διαμορφωθεί ζώνη υψηλού πρασίνου μεταξύ των εγκαταστάσεων και του οικιστικού ιστού και β) στην τοποθέτηση του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού σε ευθεία απόσταση μεγαλύτερη των εκατό μέτρων από τις πλησιέστερες κατοικίες. Μετά την έκδοση της ως άνω KYA και της οικοδομικής άδειας η εναγόμενη άρχισε τις εργασίες εκτέλεσης του έργου και περιορίστηκε στην κατασκευή

36ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

μόνο της πλευράς 150 kv και όχι και της αρχικά σχεδια-
σμένης των 400 kv. Στη συγκεκριμένη περιοχή προϋπήρχε
των κτισμάτων γραμμή υψηλών τάσεων (150 kv), η οποία
με την εκτέλεση του επίμαχου έργου αποξηλώθηκε και οι
νέες γραμμές υψηλών τάσεων απομακρύνθηκαν και βρίσκο-
νται σε μεγαλύτερη απόσταση από το έδαφος (βλ. και την
από Νοέμβριο 2007 ιδιωτική τεχνική έκθεση των καθηγη-
τών του ΕΜΠ Περικλή Μπούρκα και Κων/νου Καραγιαννό-
πουλου σελ. 15). Το έργο ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του
2004, η πρώτη ηλέκτριση έλαβε χώρα στις 21-7-2004, εξυ-
πηρέτησε τις ενεργειακές ανάγκες των Ολυμπιακών Αγώ-
νων του 2004 τροφοδοτώντας τους Υ/Σ Ελληνικού και Φα-
λήρου και δια μέσου αυτών τις εκεί αναφερόμενες αθλητι-
κές εγκαταστάσεις (βλ και το 23831/2007 έγγραφο της
Δ/νσης Νέων Έργων Μεταφοράς της ΔΕΗ). Ωστόσο, μετά
από αίτηση του Δήμου Αργυρούπολης, με την 1672/ 2005
απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας
η παραπάνω 88547/2002 KYA ακυρώθηκε, γιατί δεν αιτιο-
λογείται επαρκώς η αναγκαιότητα της κατασκευής στην
προστατευόμενη Β ζώνη του Υμηττού, οι διατάξεις των νό-
μων 2617/1997 και 2947/2001, με τις οποίες χωροθετήθηκε
το έργο, κρίθηκε ότι είναι αντίθετες στη διάταξη του άρ-
θρου 24 του Συντάγματος και δεν αιτιολογήθηκε επαρκώς η
έγκριση Περιβαλλοντολογιών Όρων ως προς την αναζήτηση
εναλλακτικής λύσης για αποφυγή ή τουλάχιστον περιορι-
σμό της υποβάθμισης και επιδείνωσης του περιβάλλοντος.

Όμως εξαιτίας της ακύρωσης της ως άνω ΚΥΑ δεν μπορεί να ανακύψει, κατά τη μειοψηφούσα άποψη, αδικοπρακτική ευθύνη της εναγομένης, καθόσον δεν συντρέχει η αναγκαία για τη θεμελίωση τέτοιας ευθύνης προϋπόθεση του αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της ζημίας που φέρεται ότι υπέστησαν οι ενάγοντες και της συμπεριφοράς της εναγομένης που την προκάλεσε. Ειδικότερα, η αναφερόμενη από τους ενάγοντες παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά της εναγομένης, δεν ήταν ικανή κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων να επιφέρει την επικαλούμενη ζημία, δεδομένου ότι παρεμβαλλόταν η υποχρέωση των αρμοδίων διοικητικών αρχών να ενεργήσουν σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις προκειμένου να κρίνουν, αν συντρέχουν ή όχι οι νόμιμες προϋποθέσεις για την εκτέλεση του συγκεκριμένου έργου, η οποία διέκοψε τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ της συμπεριφοράς της εναγομένης και της ζημίας των εναγόντων. Η εναγόμενη για την εκτέλεση του έργου, τηρώντας τις προϋποθέσεις των νόμων 2617/1997 και 2947/2001, νομίμως απευθύνθηκε στις ως άνω διοικητικές αρχές, στα καθήκοντα των οποίων υπαγόταν η έρευνα συνδρομής των απαιτούμενων προϋποθέσεων για την έκδοση της 702/2002 οικοδομικής άδειας, της 59365/25-7-2002 αποφάσεως του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, που επείχε θέση οικοδομικής άδειας για την εκτέλεση των επίμαχων εργασιών, όπως αυτή αναθεωρήθηκε με την 23443/6-6-2003 απόφαση του ίδιου Υπουργού και η έκδοση της ως άνω 88547/26-11-2002 ΚΥΑ., υπέβαλε δε όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά, μεταξύ των οποίων και την προβλεπόμενη μελέτη περιβαλλοντικών

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

37ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

επιπτώσεων. Η νομιμότητα της κρίσης των διοικητικών αυτών αρχών αναφορικά με τις προϋποθέσεις σύννομης έκδοσης οικοδομικής άδειας, αναθεώρησης αυτής και έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων, όπως προαναφέρθηκε, δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο για τον εκ μέρους των πολιτικών δικαστηρίων παρεμπίπτοντα έλεγχο της νομιμότητας των σχετικών πράξεων, δεδομένου ότι το παράνομο δεν προκύπτει από το κείμενο των πράξεων αυτών. Αντιθέτως τέτοιος αιτιώδης σύνδεσμος εξακολουθεί να υπάρχει μεταξύ της επικαλούμενης ζημίας των εναγόντων και των παραπάνω πράξεων των οργάνων της διοίκησης κατά την άσκηση της εξουσίας τους, ο οποίος με τη συνδρομή και των λοιπών προϋποθέσεων, μπορεί να θεμελιώσει κατά τα άρθρα 105 και 106 Εισ.N.ΑΚ. σχετική αγωγική αξίωση αυτών (ΣΤΕ 897/2007 Ελ.Δνη.48.1170, Ε.Α. 1414/2009 ο.π.). Πρέπει δε να σημειωθεί, ότι με τις 1, 2 και 3/2004 αποφάσιες της Επιτροπής Αναστολών του ΣΤΕ απορρίφθηκαν σχετικές αιτήσεις κατοίκων της περιοχής για αναστολή των εργασιών κατασκευής του επίμαχου έργου. Περαιτέρω, η εναγομένη προέβη στη εκτέλεση του έργου κατασκευάζοντας μόνο την πλευρά των 150 kv, τηρώντας τις προϋποθέσεις και τους όρους που επέβαλαν οι παραπάνω νόμοι και η ΚΥΑ, τήρησε την ελάχιστη απόσταση των 100 μέτρων του μηχανολογικού εξοπλισμού από την πλησιέστερη κατοικία, δημιουργησε ανάμεσα στο ΚΥΤ και στον οικιστικό ιστό ζώνη πρασίνου και τήρησε τα ελάχιστα όρια εκπομπών η-

λεκτρικών και μαγνητικών πεδίων. Ειδικότερα, μετά από υπολογιστικές διερευνήσεις, που αφορούν τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων της επίμαχης εγκατάστασης και έγιναν το έτος 2005 από το τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών του Πανεπιστημίου Πατρών, διαπιστώθηκε ότι οι σχετικές τιμές μαγνητικής επαγωγής και ηλεκτρικού πεδίου είναι πολύ μικρότερες των ορίων ασφαλείας, που, όπως προαναφέρθηκε, είναι $100 \mu\text{T}$ και 5 kV/m . Οι σχετικές μετρήσεις έγιναν σε ύψος $1,7 \text{ m}$. από το έδαφος στις πιο προσιτές προσβάσεις του κοινού στις επίμαχες εγκαταστάσεις και πιο συγκεκριμένα στα όρια περίφραξης σχολείου (τιμές B σε μT $0,23$ και E σε kV/m $0,016$), στο όριο περίφραξης του KYT (τιμές B $0,27$ και E $0,020$ και κάτω από τις γραμμές στο όριο περίφραξης του KYT Αργυρούπολης (περιοχή εκτός σχεδίου, τιμές B $10,2$ και E $2,570$). Αντίστοιχες μετρήσεις έγιναν επί δέκα ημέρες την ίδια περίπου ώρα από Ηλεκτρολόγους μηχανικούς και Μηχανικούς Ηλεκτρονικών Υπολογιστών του ΕΜΠ και οι ευρεθείσες τιμές μαγνητικής επαγωγής ηλεκτρικού πεδίου ήταν επίσης μικρότερες από τα ως άνω όρια ασφαλειας (βλ. στις σελ. 11 και 12 της ως άνω από Νοέμβριο 2007 ιδιωτικής τεχνικής έκθεσης). Έτσι η εναγόμενη ουδόλως με τη συμπεριφορά των αρμοδίων οργάνων της προσέβαλε την προσωπικότητα των εναγόντων με υποβάθμιση του περιβάλλοντος ούτε εξέθεσε σε κίνδυνο την υγεία τους. Εξάλλου και μετά την έκδοση της 1672/3-6-2005 αποφάσεως της ΟΛ.ΣΤΕ και την κατάθεση των ενδίκων αγωγών (κατατέθηκαν στις 3-8-205) και μέχρι τον κρί-

38ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

σιμο χρόνο της συζήτησης αυτών στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο (6-3-2008), η εναγόμενη εξακολούθησε να λειτουργεί το παραπάνω ΚΥΤ στην πλευρά των 150, όπως περί τούτου κατέθεσε και ο μάρτυρας από την πλευρά των εναγόντων Κων/νος Κονδύλης, χωρίς να έχουν παρατηρηθεί υπερβάσεις των παραπάνω ορίων ασφαλείας μαγνητικής επαγωγής και ηλεκτρικού πεδίου, όπως περί τούτου κατέθεσε και ο μάρτυρας Περικλής - Δαμιανός Μπούρκας, καθηγητής του ΕΜΠ, ο οποίος προέβη και ο ίδιος σε σχετικές μετρήσεις και υποδείχθηκε να καταθέσει ως μάρτυρας από τη διοίκηση του ΕΜΠ μετά από σχετικό αίτημα της εναγόμενης. Πρέπει ακόμη να σημειωθεί, ότι, όπως επισημαίνεται και στην ως άνω απόφαση του ΣΤΕ, η αρχή της μη περιβαλλοντικής αδειοδότησης ενός τέτοιου έργου μπορεί να καμφθεί μετ' εκτίμηση και στάθμιση άλλων παραγόντων, που ανάγονται στο γενικότερο εθνικό και δημόσιο συμφέρον, μεταξύ των οποίων είναι και η βελτίωση της ποιότητας ζωής, η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και η αρμονική και ισόρροπος ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, διαπιστωνόταν αιτιολογημένα η ανάγκη κατασκευής του έργου με την αυτονόητη προϋπόθεση ότι εξαντλήθηκαν όλα τα άλλα δυνατά μέσα για την επιδίωξη του παραπάνω σκοπού. Τέτοια μορφή δημόσιου συμφέροντος, κατά τη μειοψηφούσα άποψη, συνιστά και η διαρκή και ασφαλής τροφοδότηση με ηλεκτρική ενέργεια πολλών κατοίκων του νοτιοανατολικού τμήματος του Λεκανοπεδίου Αττικής, ενόψει

HO
AN

και του ότι ολόκληρο το δίκτυο μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας του τμήματος τούτου έχει σχεδιαστεί και κατασκευαστεί με κέντρο το ως άνω ΚΥΤ της εναγόμενης. Περαιτέρω, η εναγόμενη μετά την έκδοση της ως άνω αποφάσεως του ΣΤΕ όχι μόνο δεν αδιαφόρησε, αλλά κατάρτισε και υπέβαλε νέα μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων με το ΔΝΕ M/23.275/2-9-2005 έγγραφό της, επί της οποίος γνωμοδότησε θετικά το Υπουργείο Ανάπτυξης με το Δ5/ΗΛ/Α/Φ.1847/16328/7-9-2005 έγγραφό του. Επειδή όμως το ΥΠΕΧΩΔΕ θεώρησε ότι θα έπρεπε να προηγηθεί Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση, το Υπουργείο Ανάπτυξης γνωμοδότησε θετικά με το Δ5/ΗΛ/Α/Φ./21/222//21480/1-11-2007 έγγραφό του επί της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, που είχε υποβάλει η εναγόμενη με το ΔΝΕΜ/23.893/23-10-2007 έγγραφό της και η οποία στη συνέχεια διαβιβάστηκε από το Υπουργείο Ανάπτυξης στο αρμόδιο Συμβούλιο του ΣΤΕ. Εκτοτε εκκρεμεί η εξέλιξη της έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων του έργου επέκτασης του ΚΥΤ Αργυρούπολης της εναγόμενης χωρίς υπαιτιότητα της τελευταίας. Έτσι, κατά τη μειοψηφούσα γνώμη, είναι βάσιμοι οι σχετικοί λόγοι της έφεσης της εναγόμενης, η οποία θα έπρεπε να γίνει δεκτή και απορριφθούν οι αγωγές ως ουσιαστικά αβάσιμες και ότι θα έπρεπε να απορριφθεί δε ως ουσιαστικά αβάσιμη η έφεση των εναγόντων.

Τέλος, τα δικαστικά έξοδα και για τους δύο βαθμούς δικαιοδοσίας πρέπει να συμψηφιστούν μεταξύ των διάδικτων μερών, λόγω της δυσχέρειας των νομικών ζητημάτων

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

39ο φύλλο της υπ' αριθμό 5560/2013 απόφασης του
Εφετείου Αθηνών.-

(άρθρα 179 και 183 ΚΠολΔ).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Συνεκδικάζει αντιμωλία των διαδίκων τις αναφερόμενες στο σκεπτικό εφέσεις.

Δέχεται τυπικά αυτές.

Α) Απορρίπτει κατ' ουσίαν την από 26.11.2008 έφεση της Δ.Ε.Η (ήδη ΑΔΜΗΕ) καθώς την από 4.12.2008 έφεση των εναγόντων, κατά το μέρος που αφορά την αξίωση αποζημίωσης, λόγω μειώσεως της αξίας των ακινήτων.

Β) Δέχεται την από 4.12.2008 έφεση των εναγόντων, κατά το μέρος που αφορά την χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

Εξαφανίζει την εκκαλούμενη υπ' αριθμ. **6581/2008** απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών (τακτικής διαδικασίας).

Κρατώντας τις ως άνω αναφερόμενες αγωγές και δικάζοντας την ουσία της υπόθεσης.

Δέχεται κατά ένα μέρος αυτές.

Αναγνωρίζει ότι η εναγόμενη εταιρεία οφείλει στο κάθε ενάγοντα το ποσό των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής μέχρι την εξόφληση.

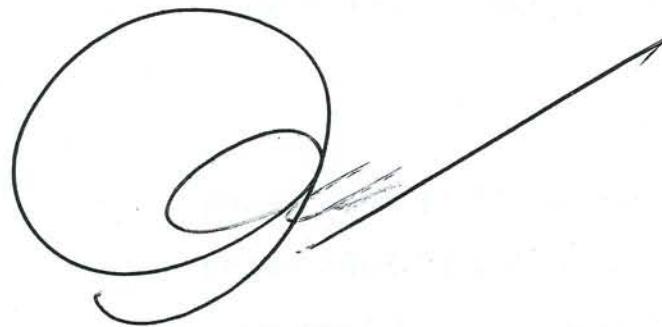
Συμψηφίζει τα δικαστικά έξοδα μεταξύ των διάδικων μερών.

Κρίθηκε, αποφασίστηκε στην Αθήνα την **4 Ιανουαρίου**

2013 και δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του στην Αθήνα την 11 Σεπτεμβρίου 2013 χωρίς να είναι παρόντες οι διάδικοι και οι πληρεξούσιοι δικηγόροι τους.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Θεωρήθηκε
ο Εισηγητής

Ακριβές αντίγραφο

Θεωρήθηκε

Για τη νόμιμη σήμανση

Αθήνα ..2.9.1AN.. 2014

Ο Γραμματέας

Αναστασία Καραγιάννη